POHJATUULI

Nyt auta ei ,,eljen" Unkarin urheen,
nyt Suomikin saanut on suuren murheen,
min voimme tehdä, sen teemme,
siks kaikuvi kanteleemme.

Sinä urhea Unkari, uljas ja pyhä,
Sinun Tapanin-kruunusi loistavi yhä,
yli tuikkii se Pohjankin taivaan,
jos vaivuitkin sortoon ja vaivaan.

Eino Leino

11—12 1934

SUVITUULI

POHJATUULI

Kirjallis-taiteellinen aikakauslehti

Toimisto:
Helsinki . Rehbinderintie 5—7 B . Puh. 34 395

Lehti ilmestyy joka kuukauden 15 ja viimeinen päivä. Tilaushinnat 1/1 vk. 48:—, 1/2 28:—, 1/4 15:—, ulkomaille 75:—. Irtonumerot 4:—. Ilmoitushinnat 1/1 sivu 1000:—, 1/2 550:—, 1/4 350:—, 1/8 200:—.

Taloudenhoitaja tavattavissa tiistaisin ja lauantaisin klo 17—20. Puh. 34 395. Rehbinderintie 5—7 B

Toimitus:
Yrjö Koivukari, Eino Mikkola.

SISÄLTÖ:

Pohjatuuli

— maamme ainoa kirjallis-taiteellinen aikakauslehti

Yksin on Pohjatuuli heikko, ***mutta yhdessä sinun kanssasi, lukija, sen voima on vastustamaton.*** Yhdy rintamaan, tutustuta ystäväsi tai toverisi Pohjatuuleen ja tee hänestä sen tilaaja ja lukija.

Pohjatuulen toimiston osoite on Rehbinderintie 5—7 B. Puh. 34 395

Jokainen Pohjatuulen tilaaja, joka hankkii kuluvalle vuodelle 2 koko vuoden tai 4 puolen vuoden uutta tilaajaa, saa tämän vuosikerran kauniit kannet lahjana.

»ISÄNMAAN KEVÄÄN» MYYNTI JATKUU

Pohjatuulen heinäkuun numerot ilmestyvät laajana keskikesän numerona »SUVITUULI II»

Tilatkaa Pohjatuuli

SUVITUULI

POHJATUULEN JUHANNUSNUMERO

Lipullemme

Liehu, lippumme kallis – viiri vapaan maan –
yläpuolella vaihtuvan ajan.
Sua tahrattako älköön milloinkaan,
liehu puhtaana harjalla majan!

Kuin Israel muinoin vaskikäärmeeseen
sinuun katsomme, kohtalon vaate.
Puhuu kauttasi Henki korpikansalleen,
sinut kaunistaa ikuinen aate.

Tutut värisi intoon mieliä nostattaa.
Joka taholta Suomea kaikaa
sama huutavan-ääni: kokoontukaa!
älkää hyljätkö etsikkoaikaa!

Siellä vapaus viihtyy, missä suojellaan
lipun kunniaa kuoleman hinnoin,
missä joka mies pysyy vahtituvassaan
isänmaallensa palavin rinnoin.

Siellä kateus loppuu, riidat raukeaa,
tähkäseppeltä rauhantyö kantaa;
alkaa kilvoitus siitä, kuka vähiten saa,
kuka eniten uhria antaa.

Liehu, lippumme kallis, yllä vapaan maan,
paina rienaajat ristisi juureen!
Nosta tunteemme hehkuun korkeimpaan,
anna uskallus Suomeemme suureen!

Einari Vuorela

Suvituuli omistetaan Suomen siniristilipulle
sekä
Unkarille, kaukaiselle sukulaiskansallemme.

Vastaava toimittaja: Yrjö Koivukari. Puh. 34 395. Toimitussihteeri: Eino Mikkola. Puh. 38 220.
Toimitus ja konttori: Rehbinderintie 5—7 B. Puh. 34 395
Klo 11—13.

Suomen lipun

päivänä.

Motto: »— Sinun puolestas elää ja kuolla
on halumme korkehin!» —

Terve Sinulle, Suomen valtakunnan sinivalkoinen ristilippu! Sinun siimeksessäsi me seisomme tänään vakavin mielin ja katsomme Sinun häikäisevään totuuteesi rehellisin, ylpein, uskollisin ja ihailevin silmin. Niinkuin Tanskan valtakunta on perimätiedon mukaan saanut lippuunsa Dannebrog-ristin suoraan taivaasta, keskiaikaisen ristiarmeijansa taistellessa pakanoita vastaan, on Sinunkin ristisi, Suomen Siniristi, taivaan lahja, — muisto tämän katajaisen kansan vapauden aamun koitosta, palkinto sen uljaasta taistelusta uskonsa, elämänsä ja oikeutensa puolesta. Sinä olet yhteyden ja yhtenäisyyden symbooli, Sinä tahdot koota allesi yhteen kansasi rikkoutuneet rivit, — Sinä et ainoastaan tahdo, Sinä teetkin sen, — Sinun hulmuusi liittyvät tämän kansan kaikkein kauneimmat perinteet Saarijärven Paavosta Sven Dufvaan ja Eugen Schaumanista Bobi Sivéniin saakka ja heidän henkeänsä Sinun lapsesi ja lastenlapsesi Sinun liehunnassasi ikuisesti kunnioittavat.

Me tunnemme sen ajatuksen velvoittavan suuruuden ja pyhyyden, jonka huuto »Lippujen juurelle!» nyt ja aina sisältää, ja tahdomme kantaa Sinun kauniita, kansallisia värejäsi isiemme muiston kannustamina korkealla siinä kunniassa, joka niille yksin kuuluu. Me emme tunne emmekä tunnusta Sinua solvaavia punaisia ja punakeltaisia vaatteita. *Sinä* olet meidän lippumme, me näemme Sinussa teräksisen talvemme hohtavan lumen ja tuhansien järviemme välkkyvän sinen, näemme Sinun sydämessäsi valveutuneen leijonan ja uskomme aina sen voimaan ja voittoon. Sinuun ei konsanaan saa vieras koskea, Sinua ei kukaan saa lokaan painaa eikä Sinun mahtiasi ikänä maahan syöstä. — Ja ellei meidän nuori ristiriitainen kansamme vielä jaksa Sinun pyhyyttäsi ymmärtää, ellei se osaa Sinulle antaa sitä arvoa ja kunniaa, joka Sinulle yksin kuuluu, niin me tahdomme sille sen opettaa ja Sinun kunniastasi kaikkina aikoina taistella. Ken Sinua häpäisee tai ei edessäsi päätänsä paljasta, hänet pakoitamme Sinun juurellasi polvistumaan ja Sinun lievettäsi nöyränä suutelemaan.

Me seisomme vannoutuneena vartiojoukkonasi tässä Sinun hulmusi alla eikä meillä ole mitään innostavampaa ja jalompaa päämäärää elämässämme kuin nähdä Sinun väriesi väikkyvän alati puhtaina ja koskemattomina, valkoisen Suomen kukoistavana ja velvoittavana vapauden viirinä. Sinun juurellasi vannovat vapautesi ja heimosi vapauden esitaistelijajoukot järkkymättömin mielin, että niinkuin he uskovat yhteen suureen Jumalaan, niin he myös uskovat yhteen suureen Suomeen ja sen suureen tulevaisuuteen. — Sinun puolestasi olemme me kaikki valmiit halvat henkemme uhraamaan. Emmekä ole valmiit tekemään ainoastaan sitä, sillä kuollahan on helppoa velvollisuuttaan täyttäessään, vaan tahdomme tehdä paljon enemmän, — tahdomme e l ä ä k i n Sinun onnesi ja kunniasi puolesta. — Ja me yhdymme Sinun ylistykseksesi taas niinkuin niin monasti ennenkin Sinun henkesi runoilijan innostuneeseen huudahdukseen:

— »Oi, Suomen leijona, nähnyt oon
Sinun kunniapäiväsi koiton.
Sinä johdat ihanaan taisteloon,
Sinä annat vaaran ja voiton!»

Reino Hirviseppä.

Juhannus-laulu

Rusko vuorilla viipyy, hohtaa kirkkaus mailla, käki korvessa kukkuu,
pihlas on kukassaan.
Harmaitten pirttien kansa lehtimajoissa valvoo,
viettää Pohjolan Häitä, tulen jumalaa palvoo
polttain kokkojaan.

Vilja pelloilla tähkii, kuuluu ruisrääkän ääni, sumu valkoinen peittää
nevat vaipallaan.
Talot kuvastuu järviin, lammet hiljaiset loistaa.
Veneet liukuvat saariin, airoin kolkkinaa toistaa
kaiku innoissaan.

Taivas puhtaana päilyy kyläin, metsien yllä; kedot, maisemat uhoo
armon-runsauttaan.
Valon joutsenet kaitsee isänmaan pohjoista rantaa.
Koitar palvelee meitä, maljaa säihkyvää kantaa
kulta-kutreillaan.

Nousee koilliseen päivä, nuoret palaavat kotiin, aamu puettaa laaksot
sukkiin, purppuraan.
Lehtimajojen kansan uni luhteihin kerää.
Henkää suvinen tuuli, kautta Suomen herää
liput liehumaan.

EINARI VUORELA

UNKARI OLI SYYTÖN MAAILMANSODAN PUHKEAMISEEN.

N. N. MIKKOLA.

I.

»Kun valtioneuvosto heinäkuussa 1914 päätti julistaa sodan Serbiaa vastaan, antoivat juuri Tisza ja unkarilainen aatelisto ratkaisevan äänen.»

Benes: Bohemia's case for independence, London, 1917:

»Kreivi Tisza . . . hän on pääsyyllinen sodan puhkeamiseen. Tisza yllytti yleiseen verilöylyyn.»

Take Jonescu: Souvenirs, Paris, 1919:

Nämä lainaukset kahdelta pikkuetenten valtiomieheltä kuvaavat räikeästi unkarinvastaista propagandaa, jonka tarkoituksena oli saada Unkarin politiikka vastuunalaiseksi maailmansodan puhkeamisesta ja siten vaikuttaa vastaisiin rauhanneuvotteluihin.

Se onnistuikin. Solvaustaistelu, mikä kohosi huippuunsa sodan aikana ja aselevon jälkeisinä vuosina, oli tuloksellinen. Trianonin *rauhanmääräys* teki Unkarin vastuunalaiseksi maailmansodan puhkeamisesta ja miltei perusteli sen, että anasti Unkarin alueesta 72% ja asukkaista 64%.

Määritellessään Euroopan uuden tilanteen tekivät rauhansopimuksien tekijät kaksi kardinaalivirhettä: Kysymyksessä vastuusta sotaan ja muodostaessaan uuden, tendenssimäisesti kansatieteellisiin argumentteihin perustuvan Keski-Euroopan. Nyt, 14 vuoden kuluttua rauhansopimuksesta, on jo selvää, kuinka epäoikeudenmukaista oli tehdä pelkästään keskusvallat yksipuolisesti vastuunalaisiksi sodasta. Puolueettomat historioitsijat tietävät, että tilasto, minkä perusteella uudet *kansantieteelliset* rajat tehtiin, on väärä ja tendenssimäinen. Niitä puolueeton historia ei koskaan hyväksy.

Mitä tulee sodan syyllisyyskysymykseen, voidaan Wienin salaisesta arkistosta julkaistujen asiakirjojen perusteella määritellä, että Unkarin hallituksella ei monarkian ulkopolitiikassa ollut mitään aloiteoikeutta ja että Unkarin pääministeri, kreivi Tisza Istvàn, asettui heinäkuun 1 p:nä 1914 Frans Josefille lähettämässään lausunnossa ja heinäkuun 7 p:nä 1914 pidetyssä ministerineuvottelussa Unkarin hallituksen nimessä päättäväisesti vastustamaan Serbian sotaa.

Kreivi Tisza.

Venäjän salaisista, sodan jälkeen julkaistuista asiakirjavihoista todistaa yli viisikymmentä, että tsaarillisen Venäjän päämääriä oli myöskin Unkarin paloitteleminen, ja että se vieraille valtioille lupasi tarkasti määrättyjä alueita. Nämä suunnitelmat olivat toteutettavissa vain sodan kautta. Koska mainitut asiakirjat on päivätty ennen 1 päivää elokuuta 1914, niin painaa vastuu sodasta Venäjää.

Näitten asiakirjojen tultua julkaisuuteen viittasi Trotski, ulkoasiainkomissaari marraskuussa 1917, oheellisessa kirjeessään siihen, että Itävalta-Unkarin ja Saksan porvarilliset poliitikot varmasti yrittävät käyttää hyväksensä julkaistuja asiakirjoja saadakseen keskusvaltojen diplomatian edulliseen valoon. Hän lisäsi, että se ei tule onnistumaan, koska Neuvosto aikoo julkaista salaisia asiakirjoja, jotka todistavat keskusvaltojenkin syyllisyyttä. Tähän mennessä ei kuitenkaan ole niin tapahtunut. Mutta se hänen ennustuksensa, että saksalainen proletariaatti pääsee pian valtaan ja julkaisee salaisia valtiollisia, saksalaisia asiakirjoja, on toteutunut, sillä saksalainen Weimarin hallitus, jota ei voi syyttää entisen keisarillisen Saksan politiikan puolustamisesta, avasi ulkoasiain arkiston, asiakirjojen salaisuuteen katsomatta (Die grosse Politik der europäischen Kabinette 1871—1914, Berliini 1923—27, 54:s nide, sisält. 16,000 valtiollista asiakirjavihkoa). Tähän asti ei kuitenkaan ole tullut esille sellaista kompromettoivaa aineistoa, jota voisi verrata Pietarin tai Belgiassa ja Serbiassa keskusvaltain armeijan käsiin joutuneisiin asiakirjoihin.

Vielä mainittakoon, että v. 1914 julkaistussa Venäjän oranssinvärisessä kirjassa olevat väärät tiedot paljasti jo v. 1922 G. Romberg kirjassaan »Falsifications of the Russian orange Book», New-York. Siitä ilmenee, että Venäjän hallitus jätti v. 1914:n asiakirjoista pois kaikki Saksan välittävät ehdotukset, samoin ne nootit, mitkä todistivat ranskalais-venäläisen hyökkäävän politiikan. Samaten jätettiin v. 1914 julkaistusta Ranskan keltaisesta kirjasta pois useita valtiollisia asiakirjoja, ja useita esitettiin väärin, Ranskan syyttömyyden hyväksi.

Vastapuolen solvaustaistelussa ei taas voida vedota ainoaankaan asiakirjaan, joka voisi todistaa Itävalta-Unkarin, erikoisesti Unkarin, vastuun sotaan. Vieläpä kreivi Tisza István, olosuhteitten saatua hänet vakuutetuksi, ettei Monarkialle jää muuta ratkaisumahdollisuutta kuin aseellinen, luopui entisestä kannastaan, silloinkin vain ehdolla, että Itävalta juhlallisesti lupaa olla pyrkimättä valloitussotaan Serbiaa vastaan. Vastoin Take Jonescujen ja Benesien määrittelyjä hän oivalsi, että Unkarilla ei ole hyötyä vähemmistökansojen lukumäärän kasvamisesta uusien valloitusten kautta. Juuri siksi hän Unkarin hallituksen kanssa vastusti täysin voimin Serbian sotaa ja myöhemmin, sotatilan aikana, kaikkia alueanastuksia. Venäjää vastaan Unkarin kansa vain puolustautui.

Ne, jotka moittivat Tiszaa siitä, että hän, huolimatta sotaa vastustavasta esiintymisestään, asettui ministerineuvottelussa 19. heinäkuuta 1914 sodan puolelle, eivät halua tietää seikasta, mikä suorastaan pakoitti Tiszan sotaan. Tämä oli sen tosiasian ilmituleminen, että Venäjän ulkoministeri Sazonov kävi kesäkuun keskivaiheilla Rumanian pääministerin, Bratianun kanssa Brassossa, Unkarin rajakaupungissa, missä Sazonov lausui m.m., että tämän maan tulee Rumania saamaan venäläisten aseitten avulla. Samoin lausui Sazonov heinäkuussa 1914 kategoorisesti, että vaikka rauhan ylläpitämisen vuoksi tulisi mikä valtio tahansa väliin, niin hän estäisi sen puuttumisen asiaan. Edelleen on ilmennyt, että Venäjä teki jo tällöin valmistuksia vastaisen sodan varalle. Näissä olosuhteissa oli kreivi Tiszalla kaksi mahdollisuutta: Joko uhrata Unkari 10 miljoonaiselle Venäjän armeijalle tai viimeiseen asti taistella Venäjää vastaan, joka ehdottomasti asettui sodan puolelle.

Rauhaarakastava, mutta heikkotahtoinen, sittemmin traagillisen lopun saanut tsaari allekirjoitti heinäkuun 28 p:nä yleisen liikekannallepanomääräyksen, minkä hän viime hetkellä, keisari Wilhelmin sähköteitse puututtua asiaan, peruutti, määräten vain osittaisen liikekannallepanon (13 armeijaa) Itävalta-Unkaria vastaan. Mutta 30 p:nä heinäkuuta, draamallisen kohtauksen jälkeen Sazonovin ja tsaarin välillä kello 4 i.p., määräsi tsaari uudelleen yleisen liikekannallepanon. Voitettuaan tsaarin vastustuksen syöksyi Sazonov alas portaita, soitti esikunnan päällikölle Januskievitšille, että tämä antaisi liikekannallepanomääräyksen heti kenraali Doborolskille, särki sitten puhelinkoneen ja poistui muualle, ettei häntä voitu tavata. Tällä tahdottiin välttää mahdollisia uusia tsaarin toimenpiteitä. Kenraali Doborolski kirjoittaa muistelmissaan: »Kun kerran yleinen liikekannallepanomääräys oli annettu, ei ole ollut enää peräytymistietä. Tämä askel merkitsi automaattisesti sodan alkamista. Sitä ei voinut enää muuttaa ja historian suurimman draaman alkunäytös oli alkanut.»

On kuvaavaa Venäjän ja Unkarin politiikalle, että samalla kun Unkarin ja Itävallan paloittelemisesta oli huolehdittu jo ennen sodan puhkeamista, samalla Unkarin pääministeri antoi suostumuksen Unkarin liittymiselle sodanjulistukseen vain ehdolla, että Itävalta vakuuttaa Serbian itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden. Unkarin politiikan ikivanha, Itävallan kasvamista vastustava suunta on johdonmukainen, sillä Unkarin vaikutus olisi lisäalueitten vahvistamassa Monarkiassa vieläkin heikentynyt; samaten oli Itävallan edun mukaista estää Unkarin aluetta kasvamasta. Pääasiassa näiden kahden valtion kateus ja molemminpuolinen epäluulo turvasi tasapainon säilymisen Keski-Euroopassa ja Balkanilla. Nyt on tämä tasapaino hävinnyt, eikä sijalle pantu ranskalainen järjestely — pikku-entente — voi täyttää siihen kiinnitettyjä toiveita.

Sotaa kesti vielä kauan, Tiszan kuuluttua ensimmäisiin rauhan puolesta puhuneisiin. Yksityisessä kirjeenvaihdossaan hän aina vastusti sotaa. Ja juuri Tisza lausui, että jos voitettaisiinkin, ei hän tahdo alueen suurentamista ja että päämääränä on vain säilyttää Unkarin alue koskemattomana.

Mutta ne, jotka puhuivat enemmän Unkarin vastuusta, suurensivat onnettoman maan häviötä hankkien oikeudenvastaisesti alueita, jotka eivät olisi kuuluneet niille edes kansatieteellisesti, historiallisista ja taloudellisista oikeusperusteista puhumattakaan. Näiden valtioiden johtavat valtiomiehet ovat juuri näinä päivinä lausuneet Unkarin rauhallisesta tarkistuspyrkimyksestä, että he ovat valmiit säilyttämään hankitut alueet vaikkapa asein, ja menevät röyhkeydessään niin pitkälle, että julistavat haluavansa vielä uusien alueitten poisrepimistä Tynkä-Unkarista.

(Jatkuu.)

NARRAAJA.

Zsigmond Móricz.

UNKARILAINEN NOVELLI.

Zsigmond Móricz (s. 1879) on romaani-, novelli- ja teatterikirjailija. Hän alkoi sanomalehtimiehenä, novellikokoelman »Seitsemän lanttia» ilmestymisen jälkeen hän antautui kaunokirjailijaksi.
Romaaneissa kuvasi hän aluksi talonpoikaismaailmaa, jälkeenpäin maalaispiirejä tuoden molemmilla aloilla kirjallisuuteen uudet värit ja käsittelytavat. Usein on hän raaka naturalisti, katsomistavassaan synkkä, mutta hänen Unkarin teoksissaan kuvastuu suuri heimorakkaus. Historiallisissa aiheissaan liittää hän taiteellisen totuuden romantiikkaan taipuvaiseen yksipuolisuuteen. Draamoissaan maalasi hän aikaisemmin realistisia maalaiskuntakuvia, sitten esitti aviopuolisoiden riidanaiheita, aluksi nykyisessä, myöhemmin historiallisessa ympäristössä.
»Nyugat» nimisen aikakauslehden pääavustaja on Zsigmond Móricz ollut sen ilmestymisestä asti.

Oli minun pikku toverillani »narraajalla» toinenkin nimi, mutta sitä en muista enää. Vain näin kutsuimme häntä, sillä koskaan hän ei puhunut totta. Milloin taas toruttiin häntä jostakin suuresta valheesta, painoi hän itsepintaisen päänsä alas ja mutisi:

— Enhän valehdellut.

— Mitä?

— Vain narrasin.

Ja alituisesta narraamisesta ikäänkuin liimaantui narraajan nimi häneen. Vieläpä opettajakin puhutteli häntä näin:

— No, narraaja, osaatko läksysi?

Tällöin hän säännöllisesti narrasi:

— Osaan.

Eikä hän osannut koskaan ainoatakaan läksyä, vaan narraamalla hän läpäisi vaikeimmankin kysymyksen, sillä narrata hän osasi niin, että kaikki häntä hämmästelivät. Vieläpä tarkastajakin tuli kouluamme katselemaan näin sanoen:

— No, nytpä nähdään, millainen tuo kuuluisa narraaja on.

Pikku toverimme nousi penkistään, tappurainen tukka harotti hänen pörröisestä päästään sataan suuntaan ja pystynokka kipristyi niin hullunkurisesti, että me muut aloimme yhtäkkiä kikattaa, vieläpä opettajakin hymyili viiksiinsä, mutta tarkastaja — turhaan ei häntä sanottu koulun pöpöksi — pysyi vakavana.

— Siis sinä se olet. Mikset ole kammannut itseäsi tänään, poikani?

— Olen minä, narrasi hän täysin vakavana. Ja me taas odotimme pelkkänä silmänä, mitä huvittavaa tästä kehittyisi.

— Älä valehtele, virkkoi tarkastaja, joka ei ollut vielä tottunut tapaan, millä piti puhutella pikku narraajaa.

— Kyllä äiti kulta kampasi minut. Hänellä on kultakampa, jonka sai lahjaksi kuninkaalta.

Pitkäpartaisen herran kasvot venähtivät, niin hän kummastui tästä selvästi mahdottomasta valheesta. Opettaja kääntyi häneen päin ja selitti hymyillen:

— Ei hänellä ole äitiä. Hän oli vasta pikkuvauva, kun äiti kuoli. Nyt ruokkii häntä kukin talo vuorotellen, ja kaikki pitävät hänestä, sillä muuten hän on kiltti lapsi ja osaa lystikkäästi narrata.

Tarkastaja katsoi kauan vakavana ja virkkoi näin:

— Mutta poikaseni, sinä olet jo kyllin suuri ymmärtämään, että ei kukaan elä valehtelemalla, Jumalakin rankaisee ankarasti sitä, joka valehtelee. Miksi sinä teet niin? Olisi parempi, jos lukisit läksysi ja tulisit työteliääksi, järkeväksi mieheksi.

— Luenhan minä kaikki läksyt, sanoi narraaja katuvana.

— Todellako? No, sitten sano minulle, oletko kuullut jotakin kuningas Matias Oikeamielisestä?

— Tottahan.

— No, kerro hänestä jotakin.

Koko koulu kääntyi narraajaan päin, ja me odotimme loistavin silmin komeaa vastausta. Hän taas alkoi:

— Toissa päivänä menin metsään (kuului hiljaista naurua, sillä koko kunnan alueella ei ole metsää missään, ennenkuin Médilla päin kaukana tunturilla), ja siellä oli kaikkiin puihin kirjoitettu liidulla, että täällä kävi Matias kuningas, ja viimeiseen puuhun oli köytetty tuomari, ja Matias kuningas löi häntä paksulla piiskalla, koska hän ei antanut äitini koota sieltä puita.

Huojuimme naurusta vasemmalle ja oikealle. Koulun järjestys häiriintyi kokonaan. Me hihitimme, tirskuimme, paiskelimme kirjoja, opettaja nauroi, tarkastajakin nauroi. Vain pikku narraaja oli vakava ja katsoi suoraan eteensä, niinkuin olisi puhunut pelkkää totuutta. Kun hän näki millaisen menestyksen oli saanut, alkoi hän kiltisti hymyillä.

Mutta niin lystikäs kuin tarkastus olikin, tarkastaja ymmärsi, että narraajan kanssa hän ei voi säilyttää vakavuuttaan. Samaan kapakkaan ei sovi kahta pasuunaa, ja niinpä käski hän kauniisti lapsen ulos luokasta ja määräsi jäämään koululle, koska hänellä tuntien jälkeen oli hänelle jotakin puhuttavaa.

Sitten seurasi tarkastuksen vakava osa, mutta siitä en kerro. Se ei ollut lystikäs. Vieläpä on minulla siitä surulliset muistot, koska en osannut kertoa mitään perunasta.

Mutta miten vakava tämä aamupäivä olikin, siitä olimme enemmän uteliaita, mitä tahtoo tarkastaja koulun jälkeen narraajasta. Onneksi opettajan rouva pani narraajan vettä ammentamaan kaivosta, sillä nyt, kun koko koululla oli tehtävää, ei hänellä ollut auttajia; siispä narraaja herramme todella odotti koulun päättymistä, jolloin hänet oli kauniisti käsketty tarkastajan eteen.

Me emme voineet hajaantua, portin edessä odottelimme joukolla, mitä tapahtuisi, miten narraaja tulee ulos, pidimme varmana, että hän saa selkäänsä tämänpäiväisen vastauksensa takia. Vihdoinkin hän tuli. Hän oli vakava ja hiljainen, kun asteli alas käytävästä.

— No, puhelimme, hän on saanut aika lailla — ja naureskelimme häntä.

Mutta kun piiritimme hänet ja hyökkäsimme sadoin kysymyksin hänen kimppuunsa, sai hän takaisin entiset viekkaat narraajakasvonsa ja rupesi tarinoimaan:

— Tiedättekö, tarkastaja kutsui, antaakseen lahjan, koska niin hyvin nauratin häntä.

— Älä narraa, huusimme.

— Kyllä, todella hän sanoi, että olisin aina niin kiltti ja antoi appelsiinin, ja opettajan rouva antoi kupin kahvia ja kakkua, siksi viivyin niin kauan, kun täytyi syödä tämä kaikki.

Kuulijoista toiset nauroivat, toiset uskoivat häntä.

— Totisesti, uskottepa tai ette, hän antoi rahankin muistoksi.

— Missä se on, missä, näytä se!

Pikku narraaja alkoi kaivella taskujaan, yhtäkkiä hänen kasvonsa kirkastuivat.

— Suurenmoista, senhän annoin jo puotiin. Kovácsin Susannakin söi noita karamellejä, joita ostin.

Tähän päättyi koko juttu. Kovácsin Susanna makasi sairaana kotonaan eikä ollut koulussakaan.

Näin jutteli narraaja-toveri aina, sanomatta vahingossakaan koskaan totuutta.

Mutta pahassa tarkoituksessa hän ei valehdellut koskaan, aina vain pilan vuoksi.

Ikuista pilaa oli hänen koko elämänsä. Siksi hänestä kaikki pitivät. Ja siksi, että sekin oli pilaa, kun hän otti päälleen kenen viat tahansa.

Minäkin muistan kiitollisuudella ja rakkaudella häntä erään hyvän työn takia. Hän oli meidän luonamme eräänä talvisena iltapäivänä. Olimme leikkineet pienessä huoneessa. Siellä oli lasikaappikin, ja, miten sattuikaan, tuuppasin vallattomuudessani isoäidin lempikahvikupin alas. Hän piti siitä niin, että koskaan ei olisi juonut mistään muusta; vieläpä oli meille lapsille sanonut tulevansa sairaaksi, jos se menisi rikki.

Ja totisesti, se oli särkynyt ja makasi neljänä viitenä kappaleena maassa. Kalpenin pelästyksestä, ja huoneeseen tuli haudan hiljaisuus. Isoäitini kuuli toiselta puolelta kilinää ja äkillisen hiljaisuuden ja tuli sisään kasvot hätääennustavina.

— Mitä se oli?

Hän huomasi sirpale-parat ja minun kalvenneet kasvoni ja käsitti kaikki.

— Mitä olet tehnyt, sanoi hän lujasti.

Silloin astui esille pikku narraaja.

— Minä sen tein, sanoi hän hiljaa. Halusin näyttää, että osaan pitää sitä nenälläni kuin Szerencsin sirkuksen komeliantti.

Hän nosti pystynenäänsä ja osoitti molemmin käsivarsin, kuinka oli tahtonut pysyä tasapainossa.

Niin hullunkurinen hän oli, että vihainen isoäiti alkoi hymyillä ja antoi luunapin hänen päähänsä.

Kuitenkin näin, että hän tiesi kaikki, sillä narraaja sai iltapäiväkahvia, mutta en minä. Ja kun hän taas kulunut, isolta mieheltä perimänsä nuttu yllään meni pois kuin pikku tonttu, sanoi isoäitini:

— Tämä narraaja on parempi poika kuin sinä.

Ja sellainen syvä moite oli hänen äänessään, että itkin sen jälkeen koko yön. Mutta pidin vielä enemmän pikku narraajasta. Koko kylä piti hänestä. Häntä kuljetettiin talosta taloon. Hänet pantiin tarinoimaan. Talkoissa ja kinkereillä hän oli ensimmäinen henkilö. Hän oli ehtymätön lystikkäissä kujeissaan; erikoisesti myöhemmin, kun hän alkoi perehtyä isojen ihmisten asioihin, hän kertoi tytöistä ja pojista kaikenlaista hölynpölyä. Palkaksi syötettiin häntä kuin lintua. Hän sai sen mitä ikinä hänen silmiään ja suutaan miellytti. Kaikki etsivät hänen hyvää tuultaan, koska hän perusteellisesti osasi tehdä kenestä tahansa pilaa, vaikkakin kujeet olivatkin viattomia.

Kylässä oli eräs kauhean saita emäntä, nimeltä Balog. Häneltä sai harvoin mitään, korkeintaan paistettuja perunoita, silloin kun niitä ei kukaan tarvinnut. Tällaisen päivällisen jälkeen narraaja-toveri pistäytyi talkoisiin. Hän jutteli, lörpötteli ja nuoleskeli huuliaan kuin pikku koira jotain mieluista syötyään, nuoleskeli, nuoleskeli, kunnes joku sen huomasi.

— Oletpa tainnut olla hyvillä päivällisillä, narraaja toveri.

— Kerrassa hyvillä.

— Kenen luona?

— Balog-emännän luona. Söin kolmenlaista ruokaa, siksi nuoleskelen huuliani.

— No, kerrohan, mitä ruokia.

— Ensimmäinen oli soppa, aivan puhtaasta, tuoreesta kaivovedestä, toinen oli eilen paistettu peruna ja kolmas taas paisti, toissapäivänä paistettu kurpitsa!

Vielä nykyäänkin mainitaan meillä, kun päivällinen ei ole hyvä:

— Tämänkin jälkeen nuoleskelisi huuliaan pikku narraaja.

Hän ei ollut kenenkään lapsi, poika raukka. Koskaan emme saaneet tietää, millainen ihminen hänestä olisi tullut. Saapui hirveän kylmä talvi, ja se puhalsi ryysymekon läpi. Hän tuli sairaaksi, sai tulehduksen ja yhdeksän päivän kuluttua hän nauratti varmaan jo enkeleitä, kun lennätti sinne, pystynenänsä, valmiina narraamaan. Hänen viimeiset sanansakin olivat kuvaavia koko hänen elämälleen. Hän lepäsi korkeasta kuumeesta laihtuneena, tuijottavin silmin. Olin juuri häntä katsomassa; tuomarin rouva seisoi pikku sairaan vieressä ja hoiti häntä.

— No, kuinka jaksat, poikaseni, rouva kysyi häneltä.

Hän heitti katseensa vielä kerran viekkaasti rouvaan.

— Äiti kultani kävi äsken täällä ja toi tädille kultaisen kehruupuun, kultavärttinän ja kultaisen kuontalon. Siellä ne ovat toisessa huoneessa, menkää vain katsomaan.

Kyyneleet valuivat tuomaritädin kasvoille, ja hän meni toiseen huoneeseen katsomaan kultakehruupuuta, kultavärttinää ja kultakuontaloa.

Kun hän tuli takaisin, ei pikku narraaja enää narrannut.

Pikku toveri parkani, kuinka usein mainitsemmekaan häntä ikäänkuin hän eläisi ja olisi jäänyt sellaiseksi kuin silloin oli!

Kuinka monta kertaa sanomme, jos joku nuori veli eksyy pois totuuden tieltä:

— Älä narraa.

Ja jos talkoissa kenelläkään ei ole enää mitään puhumista, kuinka monta kertaa sanotaan:

— Olisipa täällä pikku narraaja!

Unkarin kielestä suomentanut

Lumi-Sajó.

HORATIUKSEN OODEJA.

Suomentanut V. Arti.

Ensi syksynä W. Söderström Oy:n kustannuksella ilmestyvästä kokoelmasta, joka sisältää kaikki Horatiuksen lyyrilliset runot suomennettuina.

I. 4. KEVÄTLAULU.

Väistyvi tuima jo talvi, ja lauhkea länsituuli liehtoo,
ja purret kuivat teloiltansa liukuu;
jättävi suojaisat majat karja ja kyntömiesi lieden,
ja haihtunut on härmähohde niittyin.

Kirkkain kuutamo-öin sulo Lemmetär kisojansa johtaa,
ja keijut kera sulotarten sorjain
tahtia vaihtaen tanhuelee, mut pajassansa paahtuin
Hefaistos kera jättiensä jyskää.

Tukkaas tuoksuavaan puno lehviä vihreöitä myrtin,
ja kukkasia kirrettömän mullan,
lehtojen varjoon käy keväthaltian uhriverot viemään,
hän vaatikohon vuonan taikka vohlan.

Kalpea kuolema kolkuttaa yhä yhtäläisnä köyhän
kuin kuninkaankin usta. Kaukotoiveet,
Sestius onnekas, meilt' on kieltänyt lyhyt elonaika:
jo vartoo sua ikiyö ja aaveet,

vartovi maa manalan, koti kolkko. Kun sinne kerran saavut,
et juominkien johtajata arvo,
nuort' ihaella et saa Lykidasta, mi miesten mielet viehtää
nyt kaikkien, ja aikanaan myös neitoin.

I. 9. TALVILAULU.

Näät kuinka valkein hohtavi harjantein
Söracte-vuori, kuin lumitaakastaan
puut metsän tuskastuin jo taipuu,
kuin kova pakkanen kahli virrat.

Pois kylmä häädä taas, Thaliarkhos, tuo
lies täyteen puita! Kaataos auliimmin
kakskorvasta sabiinein vahvaa
viiniäkin nelivuotiasta!

Muut kaikki huoleks heittäös taivahan!
Kun tuulten taiston kerta se aavalla
on viihtänyt, niin vait on kuuset,
eik' ikisaarnien lehvät liiku.

Min huomispäivä tuo, älä tiedusta,
vaan voitoks laske päivä, min milloin sait,
ja nuorramiessä ällös vältä
leikkejä, tanhuja armaan lemmen,

kun viel' on vanhuus yrmeä kaukana
sun kukkeudestas! Nyt kisakentille
on aika käydä, lemmenkuiskein
tyttösi kohdata illansuussa,

tai kuulla, kuinka neitosen, kauimpaan
mi soppeen piili! pyrskäys ilmaisee,
ja pantti riistää rantehesta!
tai vikuroitsevan sormus viedä!

II. 13. TUHON PUU.

Ken lurjus liekään päivänä kehnona
sun juurtanut ja julmine kourineen
sua kasvatellut turmaks toisten,
tään häpeäks koko paikkakunnan?

Hänestä saatan uskoa, ett' on hän
isänsä niskan ruhjonut, tahrannut
öin huoneens' seinät vieraan hurmein,
keittänyt myrkkyjä kolkhilaisten,

ja tehnyt kaikki törkeät, mitkä voi
vain keksiä, ken maalleni istutti
sun lemmon pökkelön, mi aioit
suistua syyttömän herras päähän.

Ei koskaan tiedä ihminen, mistäpäin
tulevi turma. Laivuri kauhistuu
jo Bosporosta, kuin ei täynnään
vaaroja myös meret oisi taammat;

sotilas säikkyy parthien nuolia
ja ketteryyttä, parthipa kahleita
ja legioita; mutta kuolo
kaannut on, kaatavi oottamatta.

Olin jo nähdä tuonelan tummat maat,
ja oikeutta istuvan Aiakon,
ja kaukokentät autuaitten;
nähdä mä myös olin Sapfon koidon,

mi lyyryin kaipaa neitoja synnyinmaan,
ja Alkaion, mi kantelin kultaisin
säestäin kertoo myrskymatkat,
kamppaelut, pakoretket raskaat.

Ja ympärillään on pyhä hiljaisuus,
ja varjokansa taajana ahmivi
kaikk' korvillaan, mutt' ennen muuta
taistelut ynnä tyrannein turmat.

Kas, Kerberoskin laulua ällistyy,
ja luppaan korvat lyö sadan inhan pään,
mut Kostotarten käärmekutrit,
kiertynehet unehen, taas virkoo.

Prometheus ja Tantalos tuskansa
unohtaa soiton taikahan hurmaantuin,
eik' Orionkaan leijonoita
vaani ja vauhkoa ilveskansaa.

F. M. DOSTOJEVSKI.

Kirjoittanut *Erkki Rantalainen.*

Dostojevski on Venäjän suurin kirjailijahahmo. Hänessä puhuu, tiivistyneimpänä, kokoontuneimpana ja puhtaimpana venäläisen sielun laatu. Mutta valtavana ja monasti kammottavan väkevänä kaiken inhimillisen ymmärtäjänä kohoaa hänen jättiläispersoonallisuutensa kauas ylitse kansallisen pohjan. Dostojevskiä voinemme pitää maailman suurimpana psykologisen romaanin kirjoittajana. Hänen henkensä on kauttaaltaan tavallisen ihmisen ja lahjakkaankin kirjailijan mitat ylittävää. Milloinkaan ei voitane häntä nimittää pelkäksi romaanikirjailijaksi. Eipä hän taiteellisessa lahjakkuudessa ole edes toisten veroinen. Hänen suuruutensa on toisaalla. Hänessä näet on se kummallisuus, että hänessä ei asu hituisen vertaa esim. Tolstoin tyylimestaruutta. Jos hänessä lainsinkaan on runoilijaa, niin ei se ole ainakaan päässyt hänen kielenkäyttöään vallitsemaan. Onpa tavallisin hänen lukijoittensa lausuma huomautus hänestä, että hän on kovin raskas ja käyttää usein sangen kömpelöäkin esitystapaa. Hänen teoksensa eivät yksinkertaisesti laisinkaan tehoa muodon loistavuudella, vaan pelkällä sisällöllään. Niitä ei olekaan kirjoittanut taiteilija. Ne on luonut innoittunut profeetta, mystikko, käsittämätön intuition, näkijän intuition nero, demooninen sielu, täynnänsä jääkylmää kirkasta älyä yhtyneenä kaikki tunnot kokevaan, pohjiaan myöten sairaaseen mielen herkkyyteen, jonka ainoana tuskana on oman katseensa syvyys ja rakkautensa suureen hyvyyteen.

Dostojevskin sisäinen elämä avautuu nähtäviimme vain yhdellä avaimella: se on ratkeamatonta kamppailua kammottavan tyhjyyden ja nöyrän Jumalaan uskon välillä. Tähän kaavaan mahtuu hänen persoonallisuutensa ääriviivat. Se täytti hänen 60-vuotisen elämänsä jokaisen päivän. Ja se täyttää myös jokaisen hänen suurista teoksistaan. Oikeutetummin kuin puhtaasti länsimaisesta Goethestä, voidaan venäläisestä Dostojevskista sanoa, että hänessä asui kaksi vastakkaista mahtavaa henkeä. Tahi vielä täsmällisemmin, ei henkeä, vaan kaksi universaalia maailmaa. Jos Faust ja Mefisto yhdessä avaavat katseelle Goethen sielun, tekevät Aljoša ja Ivan Karamasoff saman Dostojevskiin nähden. Nämä kaksi »Karamasoffin veljekset»-teoksen päähahmoa tahi »Idiootin» Ruhtinas Myškin ja esim. Kirilloff.

Mutta ei kuitenkaan mikään Dostojevskin luomus — ellei ajatella ehkä hänen hienosti ja loppuunsa eriteltyjä naiskuvauksiaan — liene aivan vieras hänen omille piirteilleen. D. näet loi itsensä ihmiskunnaksi ja kiteytti kaiken inhimillisen itseensä. Hän muistuttaa panteistin jumalaa, joka samastuu maailman kanssa. Tämä samastuminen on hänellä todellakin kaikkien hänen kirjojensa henkilöiden elämistä ja liikkumista hänessä. Se ei merkitse pelkkää intuitiivista eläytymistä ulkopuolelle itseään, ei näyttelijärakenteen mestaruutta, kuten esim. Friedellillä historiankirjoitus, vaan todellista olemista ja olemisen kautta kaiken käsitellyn itsessään kokemista. Se on ymmärtämistä omaamalla persoonallisuudessaan kaiken sen ainekset, mitä hän kirjoissaan eri henkilöhahmoina tulkitsee. Vai eikö esim. Raskolnikoff olisi Dostojevski itse, tai Dmitri Karamasoff? Sittenkin, vaikka hän olisi ottanut todellisesta elämästä esikuvansa? Dostojevskille ei näet tosiaankaan »mikään inhimillinen ole vierasta». Siksi ymmärtää hän niin syvästi ihmistä ylhäisimmästä ja lempeimmästä pyhimyksestä kehnoimpaan rikolliseen ja ala-arvoisimpaan puoli-ihmiseen saakka. Syvimmältään on kuitenkin niin, ettei Dostojevskin teoksissa oikeastaan olekaan yhtään täysin kehnoa ja alhaista ihmistä. Jokaisen niiden ylle on tarttunut edes vähäinen häivä siitä Suuren Hyvyyden rakkaudesta, joka ei milloinkaan jättänyt tämän Euroopan kirjailijoista syvällisimmän ihmisymmärtäjän sielua. Tuntuu kuin ei Dostojevskin intohimonkin rajua voimaa kuvastelevista teoksista ainoakaan ilmaisisi vihaa. Hän voi olla kiihkomielinen, järjen peloittavaa ja kylmää erittelyä, tai pohjatonta ateistin epätoivoa huokuva. Mutta onko hän milloinkaan syytänyt mitään ulkonaista vastaan syytöksiään kuten esim. fanaatikko- ja taiteilija-nero Tolstoi yhteiskuntaa kohti? Ei, Dostojevski näkee ihmisen sielun koko pahuuden ja uskoo vuorenkalliota järkkymättömämmin hänessä piilevään hyvyyteen. Dostojevski näet on läpikohtaisen uskovainen, läpikohtaisen uskonnollinen ihminen vuosisataisen ja aina yhtä elävän neron mitoissa. Hänen persoonallisuutensa seisoo korkeimmissa ilmaisuissaan vain Hyvyyden iäisyyden edessä. Hänessä on jotain siitä elämäntasosta, jonka Kierkegaard — toinen Euroopan syvällisimmistä hengistä — luonnehti uskonnolliseksi. Uskonnollisuus on eroittamatonta hänen hahmostaan. Ne kaksi päätepistettä, joiden välillä tuon miltei mykistyttävän ylimittaisen elämäntuntijan ja kokijan maallinen kulku ja luomistyö tapahtui, olivat todellakin vain Jumala ja ei-Jumala. Kaikki hänessä kiteytyy yhdeksi ai-

Jatkuu siv. 206.

PEKKA ERVAST KANSALLISENA HERÄTTÄJÄNÄ.

Suomen kansan tulevaisuus, sen omalaatuinen tehtävä askarrutti läheisesti Pekka Ervastin mieltä. Hän koetti sekä ajatuksen että intuition avulla syventyä Suomen kansan, Suomen heimojen sekä Pohjolan henkeen, jota hän rakasti. Niissä teosofisissa piireissä, joissa hän vaikutti, puhui hän vuodesta 1910 lähtien suurella vakavuudella ja luottamuksella Suomen kansan vapautumisesta Venäjän vallan alaisuudesta ja piakkoin toteutuvasta itsenäisyydestä. Hänen vakaumuksensa mukaan *Suomesta saattoi, jos se oikein kykeni etsikkoaikaansa käyttämään, kehkeytyä henkinen suurvalta, jonka merkitys ihmiskunnan historiassa voi olla arvaamaton.* Näitä näkemyksiään hän on m.m. tuonut julki kirjassaan »Uudestisyntyvä Suomi». Jääkäriliikkeen korkeimpia ihanteita ja tarkoitusperiä hän on kauniisti kuvannut romaanissaan »Eversti Ansamaa», jonka hän julkaisi salanimellään Pietari Kotka.

Ei ainoastaan Suomen kansan tulevaisuus, vaan myöskin sen menneisyys kiinnitti Pekka Ervastin huomiota, ennen kaikkea Suomen kansa sellaisena kuin se Kalevalassa kuvataan. Hän ei nähnyt kansalliseepoksessamme vain historiaa ja runoutta, vaan ikivanhaan perimätietoon nojautuvaa viisautta. Ei hän olisi ryhtynyt tutkimaan Kalevalaa »ellei hänellä olisi ollut vakaumus ja näkemys siitä, että Kalevalan todellinen sisältö sittenkin on jäänyt oppineilta huomaamatta». Tutkimuksensa tulokset on hän koonnut laajimpaan teokseensa »Kalevalan avain», jonka hän omisti Elias Lönnrotin muistolle.

Kalevala todistaa, huomauttaa Ervast, että Suomen kansa on ollut henkisesti sivistynyt kansa, koska sen keskuudessa on voinut syntyä tietäjiä. Kalevalan syvempänä sisältönä on Ervastin mukaan taistelu valon ja pimeyden, hyvän ja pahan välillä. Kalevalaiset edustavat valoa ja hyviä voimia, pohjolaiset sen sijaan pahoja voimia.

Tieteellinen maailma, joka alunperin suhtautui hyvin kielteisesti Ervastin Kalevala-teokseen, on viime aikoina ruvennut kiinnittämään yhä suurempaa huomiota siihen.

Pekka Ervast on vaikuttanut innoittavasti myöskin Suomen kirjallisuuteen ja taiteeseen. Eino Leino sai häneltä pysyviä vaikutteita, samoin moni muu runoilija ja taiteilija. Niinpä Oskari Merikanto luettuaan hänen kirjansa »Mitä on kuolema» inspiroitui säveltämään kirjan loppusanoihin kohdistuvan kantaatin »Kuoleman kunniaksi», joka kajahti täyteläisenä ja riemukkaana Pekka Ervastin ruumiinsiunausjuhlassa.

Totuudenetsinnän vilpittömyydessä Pekka Ervast ei ainoastaan kuulu niille, jotka varsinaisessa mielessä olivat hänen aateveljiään, vaan kaikille, joille totuuden etsiminen on elämän suurin ja pyhin pyrkimys. Kansallisen kulttuurimme syventäjänä ja esitaistelijana muistelevat häntä kiitollisuudella kaikki ne, joille yhtähyvin Kalevalan henki kuin kansallinen itsenäisyys ovat merkityksellisiä elämänarvoja.

Gunnar Aspelund.

„Kalevalan mukana levisi ympäri sivistyneen maailman Suomen kansasta maine ja kaikkialla alettiin huomata, että tuolla kaukana Pohjolassa asuu pieni korpikansa, joka on luonut eepoksen, jommoisia on harvoja maailmassa. „Mikä runollinen kansa", kulki kuiskeena yli maiden ja mantereitten, „mikä menneisyys sillä on takanaan! Missä onkaan sen historia! Sankarten ja tietäjäin kansa!"

„Tämä valtava innostus herätti Suomen kansan vuosisataisesta unestaan. Suomalaiset tunsivat itsensä yhtenäiseksi kansaksi, koska heillä oli yhteinen menneisyys ja tuon yhteisen menneisyyden mahtava muistomerkki. Kuinka luonnollista, että tätä ensimäistä uskonnollis-runollista heräymystä seurasi toinen, Snellmanin valtiollis-kielellinen. Suomen kansa oppi itsensä tuntemaan ja tiesi paikkansa maailman näyttämöllä."

„Nousee Suomellekin vielä päivä, joka on kansojen veljespäivä, jolloin jokainen kansa esteettä saa toteuttaa pyhintänsä ja sisintänsä ja jolloin meidän Suomen kansammekin saa tilaisuuden ja ymmärtää velvollisuudekseen noudattaa oman haltiansa ääntä ja luoda omintakeinen, aito suomalainen sivistys ei ainoastaan muutamilla, vaan kaikilla elämän aloilla."

(Pekka Ervast „Kalevalan avaimessa" v. 1916.)

PALUU.

SYLVA GRANROTH.

Tänäpäivänä oli Laine päässyt vankilasta. Hän kulki kumarassa, raskain askelin hiljaista, yötyhjää katua. Kuu paistoi, taivas oli woninen kuin päivällä, mutta kaduilla suurten kivimuurien välissä sekoitti pimeys porttiholvien rautaportit, kellariluukut ja pienten romu- ja sekalaiskauppojen mainoskyltit, joiden likaisiin pintoihin harvat lyhtyliekit heittivät heikon valonsa.

Laine oli viettänyt ensimmäisen iltansa kapakassa; minnekäpä hän olisi muutenkaan mennyt, kaikki oli hänestä yhdentekevää. Ei kukaan ollut vankilanportilla häntä vastassa, yksinään oli hän lähtenyt kulkemaan kaupungille päin.

Oli tuntunut oudolta liikkua näin, ihmisvilinässä, raitiovaunujen, autojen ja kuormavankkurien melussa. Hän ei ollut tietänyt, mihin ryhtyä, senvuoksi oli hän vain kulkenut ja lopulta päätynyt tuttuun anniskeluun vanhan kivimuurin kivijalassa.

Hän oli viipynyt kapakassa useita tunteja, tilannut olutta ja istunut siellä siksi kunnes sulkemisaika oli tullut ja ovenvartija oli tullut ravistelemaan häntä hartioista.

Nyt oli hän kulkenut toista tuntia näin, yksin, päämäärättä, yllään lyhyt, huono päällystakki, liian ohut kyetäkseen suojaamaan pakkaselta, mutta onneksi ei yö ollut kovin kylmä, vaikka päivällä sulanut lumi olikin vielä jäätynyt. Väliin helähti jääruutu hänen kengänanturansa alla ja korkonaulat raapaisivat kiveystä, väliin hän pysähtyi ja jäi katselemaan etäisiä valoja, jotka syttyivät ja sammuivat kuin kipinät raukenevassa pesässä. Yö oli raikas ja korkeataivainen, tuollainen leuto, kevyttuulinen huhtikuun yö, jolloin maa vielä käy riitteeseen ja räystäät ja rännit riiputtavat jääpuikkojaan, mutta jolloin ojissa jo solahtelee vesi ja ilmassa tuntee kevään ensimmäiset enteet.

Raitis sää, kävely, alkavan elämän lemut, kaikki alkoi aivan huomaamatta nostattaa Laineen mieltä. Hänen päänsä rupesi selvenemään, ja äkkiä hän huomasi kulkevansa ja ajattelevansa vaimoaan.

He eivät olleet koskaan olleet onnellisia, Hilja ja hän — mistä se sitten lie johtunut, sillä tuskin koskaan oli heidän kesken pahaa sanaa sanottu. Vaatimaton, hiljainen ja vähäpuheinen ihminen oli Hilja, ei hän ollut koskaan miestään soimannut, ei hänelle huutanut tai häneltä kysellyt, missä hän vietti aikansa, vaikka hän harva se ilta olikin kotoa poissa. Oli sattunut, että hänen vasta aamupuolella huojuen ja kiroillen kotiin palatessaan, keittiön pöydällä silti tavanmukaiset voileivät ja maitolasi häntä odottivat, aina hiljaisesti, tyynesti, anteeksiantaen.

Lainetta oli vaimon pitkämielisyys usein ilkeästi nöyryyttänyt ja lopulta raivoon saakka vihoittanut. Usein tällaisina hetkinä oli hän aivan hakenut kireätäkin välien selvittelyä, mutta Hilja oli aina vaiennut.

Kun hän sitten oli muuttanut toisen naisen luokse ja tullut jonkin ajan kuluttua hakemaan kotoa liinavaatteitaan, oli vaimo omalla tavallaan, nöyrästi ja hiljaisesti, ojentanut hänelle pestyt, silitetyt ja sievästi päällekkäin pinotut vaatteet ja vain koettanut salata käsiensä tärinän. Ei edes tällaisen loukkauksen hetkelläkään ollut mies kyennyt häntä suututtamaan.

Laine oli ottanut epäröiden vaatteet, hänen katseensa oli painunut, hän oli nieleskellyt, mutta heti, kun hän taas oli tuntenut olevansa nöyryytetty, oli raivo hänet vallannut, hän oli paiskannut vaatteet vaimon jalkoihin, sotkenut ne saappaillaan ja sitten raa'asti nauraen vaimon pelästystä käynyt ovelle ja rämähdyttänyt sen kiinni niin että lasit hyllyillä olivat kilisseet. Hän oli koettanut hukuttaa ahdistuksensa viinaan, mutta koko sinä aikana, jonka hän oli asunut Edlan, silittäjän, kanssa, ei se ollut häntä jättänyt.

Myöhemmin oli hän jäänyt työpaikastaan, elämä oli ollut yhtämittaista roivailua. Portaissa sattuneen tappelun aikana oli hän sitten ollut niin humalassa, ettei voinut muistaa mitään. Näkyi kuitenkin ilmaantuvan niin paljon todisteita häntä vastaan, että hänet tuomittiin, ja hän joutui linnaan murhasta.

Noina pitkinä vuosina oli hän useinkin ajatellut vaimoaan, Edlaa, otsatukkaista silittäjää, vain harvoin. Tänäänkin, hänen astuttuaan vankilanportista, oli vain Hilja väikkynyt ajatuksissa — ja nyt, nyt taas.

Oikeastaan saattoi hän tehdä kierroksen sataman kautta: Hilja saattaisi hyvinkin vielä asua samassa pienessä puurakennuksessa, joka aivan kuin erehdyksestä oli jäänyt seisomaan suurten kivimuurien väliin.

Laine alkoi astua nopeammin. Tuon tuostakin helähti jääriite hänen jaloissaan ja kahleitaan riisuvalta mereltä toi tuuli jo suolaista lemua. Ohuita pilvenhattaroita purjehti kuun editse aivan suurten rahtilaivojen yläpuolella ja niiden repeämistä vilahti näkyviin milloin taivas, milloin tähti tai valju kuu. Yhä hiljaisemmaksi kävi yö. Jossain yksinäisessä ikkunassa saattoi vielä näkyä valoa, mutta muuten oli kaikkialla pimeätä, kaikkialla nukuttiin.

Aivan sataman, tehtaan ja rautatien välissä oli pienenpieni puisto. Puut siinä seisoa törröttivät lehdettöminä ja jäykkinä, mädäntyneellä nurmikolla näkyi hiekan ja tehtaansavun likaamia lumipälviä, joihin kuutamossa ilmestyi vaisua kimallusta. Päivällä auringon sulattamaan käytävähiekkaan olivat kulkijat painaneet askeltensa jälkiä ja nyt jäätyneinä kävivät ne rosoisina kengänpohjaan.

Laine päätti oikaista puiston poikki, mutta pysähtyi äkkiä uuden ahdistavan ajatuksen valtaamana. Tuossa oli penkki, jolla hän toisinaan oli istunut katselemassa tulevia ja lähteviä laivoja. Lähellä oli ollut lasten hiekkalaatikko, hän muisti sen hyvin, hänen sairas pieni poikansa oli joskus istunut siinä toisten lasten kanssa. Nyt oli poika kuollut. Sen jälkeen kuin lapsi oli pantu pieneen arkkuun, oli hänen elämänsä ollut yhtä alaspäinmenoa. Vieläkin hän tunsi kouraisun sydänhermoissaan ja alkoi äkkiä otsaansa tuskallisesti rypistäen kiivetä loivaa rinnettä.

Päästyään puistosta tuli Laine kapealle, kiemurtelevalle kadulle ja hätkähti saadessaan siinä silmiinsä vanhan tutun yksikerroksisen puutalon. Se oli painunut hiukan vinoon, ruskea väri oli osittain rapissut, osittain likaantunut aivan tuntemattomaksi ja pihaportin kohdalla kasvanut jalava oli kaadettu. Puun paikalla seisoi nyt solakka lyhtypylväs, jonka takaa sameat ikkunaruudut tuijottivat kapealle kadulle kuin kaksi vanhaa, väsynyttä silmää.

Laine läheni kulkuaan hidastaen. Hänen askelensa olivat muuttuneet hiipiviksi, ja hän tuntui pidättelevän hengitystään kurottautuessaan katsomaan, että verhot ikkunoissa todellakin olisivat tutut. Ja todellakin — hän ei voinut erehtyä, nehän ne olivat, samat paikatut ja haalistuneet makuuhuoneen verhot, niissä saattoi olla uusiakin repeytymiä ja — aivan samoin kuin ennen olivat ne nytkin vedetyt kiinni ja kiinnitetyt toisiinsa mustalla hiusneulalla, juuri niinkuin Hiljan oli ollut tapana koko heidän avioliittonsa aikana tehdä.

Kaikki nämä vuodet oli siis vaimo asunut samassa paikassa . . .

Laine hiipi lähemmäksi, tuli portille ja jäi siihen hetkeksi, mutta astui sitten edelleen ja tuli hämärään pihaan, johon tuuli

suhahti vanhan katon ylitse, liikautteli sinne seisomaan jätetyn pahkuraisen pihakoivun ritvoja ja sammui viereisestä pihasta eroittavan ränstyneen lankkuaidan ja melkein sen viereen laudoista kyhätyn kaluvajan välissä olevaan pimeään solaan. Koivun takana näkyi vanhanaikainen aittarivi, jollaisia ei olisi luullut kaupunkipaikoissa enää löytyvänkään. Siinä oli aikoinaan ollut ajuritalleja ja ulkohuoneita — mahtoi olla samoin vieläkin.

Yhä lähemmäksi hiipi Laine ja tuli nyt pihanpuoleisen ikkunan alle. Nuo toisiinsa mustalla hiusneulalla kiinnitetyt verhot tuntuivat aivan kuin vartioivan salaisuutta, aivan kuin . . .

Kuka mahtoi nyt nukkua toisessa puusängyssä?

Laine muisti hyvin nuo sängyt. Ne olivat kapeat, kovat ja kitisevät, ostetut aikoinaan — Hilja ja hän eivät vielä silloin olleet naimisissa — eräästä huutokaupasta. He olivat saaneet aloittaa vähästä, kovin raskasta oli elämä useinkin heidän kohdallaan ollut, oli aivan ihmeellistä, miten Hilja kertaakaan valittamatta oli kaiken kestänyt, aina ottanut osaa ansaitsemiseen; silloinkin kun odotti lasta, oli hän aivan viimeiseen jaksanut pysytellä työpaikassaan.

Sänkyjen yläpuolella oli riippunut mustalle pahville korukirjaimilla painettu raamatunlause, Laine ei voinut muistaa mikä, luultavasti ei hän koskaan ollut kiinnittänyt siihen huomiota. Ikkunan edessä oli seisonut kukkapöytä, nurkassa vanha kaakeliuuni ja sen edessä vaimon kotoaan tuoma keinutuoli käsinommeltuine mattoineen. Hilja oli aina pitänyt kaiken puhtaana ja järjestyksessä; naapurin vaimotkin olivat käyneet hänen kotiaan ja kukkiaan kiittelemässä. Että hän oli kaiken ennättänytkin — ja jaksanut. No, se oli ollut silloin . . .

Kuka mahtoi nyt maata siinä toisessa sängyssä?

Laine tunsi käyvänsä hikiseksi alkaessaan aavistella, että joku aivan varmaan mahtoi olla sisällä Hiljan luona ja lopulta alkoi hänestä tuntua, ettei todellakaan muuten voisikaan olla. Ja kuitenkin, vaikka hän hyvin käsitti, ettei hänellä kaiken jälkeen voinut olla minkäänlaisia oikeuksia tähän kotiin, alkoi hän kuitenkin, tämän kaiken selvästi tajuten, kopeloida avainta, jonka hän tiesi taskuistaan löytävänsä. Edlan luona asuessaan oli hän jostakin syystä säilyttänyt vanhan kotinsa avaimen, se oli seurannut häntä vankilaan ja sieltä lähdettäessä taas melkein ensimmäiseksi osunut hänen käteensä.

Hänen vapisevat sormensa alkoivat kopeloida taskuja, hän etsi, etsi, kävi hätäiseksi: nikkelinen savukekotelo, linkkuveitsi, tuhruinen lompakko, pari vanhaa työtodistusta, nippu raitiotielippuja . . . ettei hän vain ollut pudottanut sitä. Hän hermostui, ärtyi, avaimen vuoksi, kuten luuli, mutta koko ajan liikkui ajatuksen pohjalla yhä kasvava epäluulo ja luulevaisuus. Hän tunsi, miten veri syöksyi ohimoihin, miten kasvoja alkoi kuumottaa ja oli jo valmis syöksymään nyrkitetyin käsin ovea päin, mutta kun avain samassa osuikin hänen käteensä, kävi hän taas epävarmaksi ja alkoi pyöritellä sitä sormissaan ikäänkuin epäröiden tai asiata harkitakseen. Mutta sitten syöksähti sydän taas. Mitä, olihan tämä sentään hänen kotinsa ja täällä oleva vaimo ja irtain lain mukaan hänen. Hänen silmissään alkoi jälleen sumeta, ja hän painoi avaimen rajusti läpeen.

Mutta kun lukko samassa äänekkäästi kirahti, tunsi hän pelästyvänsä ja käyvänsä entistäkin epävarmemmaksi. Hän muisti menneen, muisti Edlan ja häpeällisen lähtönsä kauan, vuosia sitten, muisti vankilan ja kaiken, kaiken. Oli kuin olisi hän tunkeutunut vieraaseen taloon varkaan tavoin, yöllä, väen nukkuessa. Jo teki hän liikkeen vetääkseen avaimen hiljaa takaisin, mutta ei voinutkaan: vastustamaton halu veti häntä sisään.

Pienestä eteisestä pääsi suoraan keittiöön, mistä heikko ruoan ja kaasun lemu jo ovelle lehahtivat häntä vastaan. Laine astui arkaillen sisään, näki ikkunasta tulevassa kuunvalossa puulaatikon päälle asetetun maitohinkin, tuohisytykkeet ja punakukallisen kermakannun, saman, joka oli seisonut siinä useasti ennenkin. Että se oli säilynytkin — kaikki nämä vuodet! Laine tunsi itsensä oudon järkytetyksi ajatellessaan vanhaa kannua, mutta sitten osuivat hänen silmänsä ikkunapöydälle ja hän sävähti, peräytyi ja alkoi hengittää nopeammin:

Maitolasi ja lautasella voileipiä, aivan niinkuin Hiljalla ennen oli ollut tapana asettaa hänelle aina hänen myöhemmin kotiin tullessaan.

Jokin repäisi häntä sydämestä, ja hän painoi äkkiä kädellään rintansa vasenta puoliskoa aivankuin olisi siihen ulkoisestikin tehnyt kipeää.

Täällä oli siis joku, joku, jota odotettiin.

Hänen silmissään alkoi taas sumeta, ohimoihin alkoi pakkautua verta, vihamielinen, katkera ajatus alkoi kasvaa, kasvaa, muuttua jättiläiseksi. Hän tahtoi rynnätä kamariin, ei, hän ei todellakaan tietänyt mitä hän tahtoi, koko hänen ruumiinsa tärisi.

Mutta äkkiä lysähtivätkin hänen hartiansa kokoon. Hän seisoi sillä tavoin hetken, kääntyi ja alkoi hitaasti laahustaa ulko-ovelle. Eihän hänellä kaiken jälkeen ollut mitään oikeuksia, ei liioin Hiljalla minkäänlaisia velvollisuuksia.

Hän astui ovelle ja painoi jo ripaa lähteäkseen, salaa, niinkuin oli tullutkin, kun samassa narahdus hänen takanaan sai hänet hätkähtäen kääntymään. Hän oli kuullut kamarin oven aukeavan ja näki nyt kääntyessään vaimonsa tyynet ja hiljaiset silmät. Ensin hän todellakin näki hänestä vain silmät, vasta sitten hän huomasi vanhan flanellisen aamupuvun, joka oli kiedottu yöpaidan päälle, ja tohveleihin pistetyt paljaat jalat.

Kamarissa paloi yölamppu, josta oven enemmän avautuessa valahti keittiöönkin valoa, ja tuossa hämyssä kohtasivat toisensa vaimon ja miehen tuskaiset katseet.

»Sinäkö se olet?» sanoi vaimo hiljaa.

Silloin alkoivat miehen hartiat täristä, ilme hänen silmissään muuttui hätäiseksi ja hattuaan sormissaan puserrellen alkoi hän soperrella jotakin, josta ei voinut saada mitään selvää. Tyynenä meni Hilja hänen luokseen ja laski kätensä hänen käsivarrelleen.

»Emil», sanoi hän, »tiesin, että tänään pääsisit vapaaksi. Pöydällä on sinulle voileipiä ja maitolasi, vanhaan tapaan».

Mies kohotti päätään. Hänen katseensa oli sekainen ja mitään käsittämätön. Että vaimo, että Hilja niin paljon ja mitään puhumatta antoi hänelle anteeksi, saattoi antaa anteeksi!

»Hilja», virkkoi hän tukahtuneesti, »tahdotko todellakin ottaa minut kotiin — kaiken jälkeen?»

Vaimo otti hatun hänen käsistään, laski sen hiljaisena puulaatikolle ja puristi miehen känsäisen kouran omaansa.

»Jumala sinua armahtakoon», sanoi hän ja katseli vakavasti miestä silmiin, »en ole kertaakaan ajatellut, että olisit syyllinen».

Valo kävi vaimon kasvoihin. Nyt vasta näki Laine, miten kuihtunut ja vanhettunut Hilja oli. — Miten paljon hän olikaan mahtanut kärsiä!

Ja äkkiä mies putosi polvilleen ja painoi päänsä vaimon polviin. Hän ei saanut sanotuksi mitään, mutta hänen hartiansa nytkähtelivät kuin itkusta.

Lempeästi veti vaimo hänet seisomaan, sipaisi karhealla kädellään hänen olkaansa ja sitten esiin tulvahtaneita kyyneleitä salatakseen kääntyi hieman hätäisesti, meni pöydän ääreen, vetäisi leipälautasen lähemmäksi, pyyhkäisi kädellään tuolia ja pyysi: »Syö, varmaan on sinulla nälkä.» Ja kun hän tällöin huomasi miehen aikovan jotakin kysyä, alkoi hän yhä hätäisemmin ja ääni vavahdellen selittää: »Kas, tiesin, että tulisit ja — odotin sinua».

Hänen äänensä särkyi hiljaiseen itkuun, mutta hän kuivasi nopeasti kämmenselkäänsä esiin tulvahtaneita kyyneleitä, ja sillävälin kuin mies riisuutui sukkasilleen ja vanhan tavan mukaan asetti kengät hellan reunalle kuivumaan ennenkuin ryhtyi syömään, meni vaimo silmiään vieläkin pyyhkien kamariin ja alkoi pöyhiä patjoja kauan tyhjillään seisoneessa vuoteessa, jossa nyt hohtivat puhtaat raidit.

PILVIVUORISTOSSA.

En tyydy samaan, mihin joku toinen!
Ja kuitenkin: ma sama vanki oon,
mun vuorenhuipultani aurinkoon
tie yhtä pitkä on ja vaivalloinen.

Kun katson nyrpein silmin elämätä
tai käännän selän rumuuksille sen,
tajuan jonkun vieraan rumuuden
kuin toukan syövän sieluani tätä.

Voin nousta ylemmäksi, muistan sen;
ja Kauneuden vuorta kiiveten
kohoan taas kuin sadun menninkäinen.

Kun huipun saavutan, mä nähdä saan
sen vajonneenkin uumenuksiin maan,
soi korviin heräämisen ruoska jäinen.

HELLI HANNULA.

KIRJE POHJOISEEN.

Nyt niillä seuduin ruis jo vaalenee
ja heinä tuoksuu, karja kulkee tiellä.
Nyt onkin ollut kovin lämmin kevät.
On varmaan kaunista jo kaikki siellä.

Kai viikatteita hioo miehesi.
Hän eikö liiku kaivon luona juuri
ja sulta kysy jotain pojastanne.
Hän varmaan nukkuu. Onko hän jo suuri?

Sun kuvas satuin tänään löytämään.
On siihen kirjoitettu: »Rakkaalleni»
ja päivämäärä. Niin, no se nyt siitä.
Vain sattumalta näin sen alla runojeni.

Ja sinä hoitelet siis itse emännyyttä.
Se onko liian rasittavaa sulle?
Ja entä poikasi, hän minkä nimen sai?
Sä siitä kerran jotain uskoit mulle.

OIVA PALOHEIMO

LAULU SYVYYDESSÄ

Päästä valheen taikakehästä
mieleni on — mennä yli rajan,
syöstä alastonna avaruuteen,
kevyin siivin jättää usvat Ajan.

Tästä katoavaisuudesta
ken on kerran voinut nostaa päänsä,
tähtitarhain taakse kerran hän
kevyin siivin seuraa ikäväänsä.

HELLI HANNULA.

KODITON.

Oon koditon, en omaa asuinsijaa
ja kodin lämpö mulle outo on.
Yö värisyttää kadun samoilijaa,
kurjaakin kurjempi on koditon.

Kun saapuu yö, mä aavan taivaan alla
kiiruhdan kylmissäni väristen.
Kylminä tähdet kiiluu taivahalla
ja turhaa kulkuni on kiireinen.

On kengät rikki, nukkavieru takki
vain niukan lämmön harteilleni suo.
Kuin syyhyinen ja kurja koiranrakki
ma aamuyöstä hiivin veneen luo.

On vene hyljätty mun asuntoni,
sen alla salaa hetken kyykötän.
Ja usein myös tään surun kammioni
saan jakaa kera kurjuusystävän.

Niin vitkaan tunti vierii veneen alla,
ei tuulen kylmyys mulle unta suo.
Yön hetket pitkiä on valvovalla,
lohtua kurjuuteen ei kukaan tuo.

Haaveilen siellä: Kohta muuttuu ajat,
saan työtä, leipää, vaatteet, asunnon.
Risaiset riisua saan kenkärajat,
pukuni puhdas on ja tahraton.

Taas aamun tullen, kylmän kankeana
laahustan kulman taakse — kuppilaan.
Nälkäisnä, synkkänä ja ankeana —
ja yöksi veneen alle uudestaan.

HANNES PÄIVÄRINTA.

Hugo Simberg exlibristen etsaajana.

Eino Mikkola.

Arkielämän taisteluihin väsyvälle ihmiselle luo rikas mielikuvitus oman erikoisen maailman, jonne hän voi paeta unohtaakseen tämän maan suuret ja pienet harmit. Taiteilijan korkea tehtävä on tuoda tämä mielikuvituselämä maan päälle, yhdistää sisäinen näkemys reaaliseen todellisuuteen. Taiteilija näkee, mikä ihmiselämässä ja olevaisuudessa on oleellista, mikä epäoleellista, katseen harhaan vievää ulkokuorta. Siinä maailmassa, minkä taiteilijan mielikuvitus luo, ei ole mitään epäoleellista, siihen sisältyy vain se, mikä reaalisessa maailmassa on pysyvää, muuttumatonta. Mitä rikkaampi on taiteilijan mielikuvitus, sitä monivivahteisempana ilmentävät hänen luomansa taideteokset sitä totuutta jonka esilletuominen on hänen kutsumuksensa.

Kun ajattelemme Suomen taidetta, tulee mieleen vain kaksi suurella mielikuvituksella armoitettua henkeä, *Akseli Gallén-Kallela*, ja *Hugo Simberg*. Edellinen saavutti jo eläessään neron maineen ja tunnustuksen, sitävastoin on Hugo Simberg vasta vähitellen saanut Suomen taidehistoriassa sen sijan, jonka hän ansaitsee.

Viime vuosisadan loppupuolella syntyi voimakas reaktio naturalismia vastaan. Gallénilla oli tällöin kuljettavanaan suora tie kansallisesta realismista kansalliseen romantiikkaan. Yhtä helppoa ei Simbergillä ollut asennoitua ajan virtauksiin nähden, hänen koko elämänotteensa oli enemmän sisäänpäin kääntynyt, pessimistinen kuin Gallénin. Kuitenkin oli Simbergille onnellista, että hänen taiteellisen luomistyönsä alkuvaihe sattui juuri epänaturalistisessa taidevaiheessa. Hän sai antaa vapaat ohjat mielikuvitukselleen, joka hänelle kirkasti reaalista todellisuusmaailmaa. Hänestä tuli symbolistisen suunnan tiennäyttäjä meillä. Kun sitten kuluvan vuosisadan toisella vuosikymmenellä uudet suunnat, ennenkaikkea valomaalaus, tulivat voittoisina esiin, ei Simberg kyennyt enää löytämään tasapainoa ulkonaisen, teknillisen puolen ja sisäisen luomistarpeen välillä, ennenkuin kuolema riisti hänet työpöydän ääreltä v. 1917.

Hugo Simbergin tuotantoa tarkastellessa tulee mieleen ennen muita nuorena kuollut ruotsalainen taiteilijanero *Ivar Arosenius*. Molemmat taiteilijat tuovat neron naivilla erehtymättömyydellä rajattomasta mielikuvituksestaan esiin pieniä ihmeolioita, usein mitä realistisimmin nähtyjä, mutta syvää sielunelämää ja kohtalontuntua ilmentäviä. Simbergillä ovat ne humoristisen ja hyväntuulisen näköisiä peikkoja, jotka toisinaan ohjaavat venettä hännällään, toisinaan soittelevat huuliharpulla ja muilla instrumenteilla korvia särkeviä epäsointuja, toisinaan kärsivät hammassäryn tuottamia inhimillisiä tuskia. Heidän ohellaan esiintyy mustakaapuinen viikatemies, joka saapuu odottamatta ja vie vietävänsä mennessään, tosin armahtaen vanhaa vaimoa antaen tämän kuunnella loppuun tuskia vaimentavan viulunsoiton. Kuolema on Simbergin taiteessa luonnollinen mieluummin hyväntahtoinen kuin julma vieras, joka rakastaa uhrejaan ja sitä elämää, josta hänen täytyy heidät riistää.

Paitsi näitä satukuvilta vaikuttavia ihmeteoksiaan on Simberg luonut realistisia muotokuvia, jotka ilmentävät hyvinkin karusti nähtyjen ulkopiirteiden kautta suomalaista sielua syvällisesti kuin Gallénin parhaat tuotteet. Sellaisia ovat »Perunankuorija», »Akseli», »Täti», Suomen taiteen mestariteoksia. Tampereen Johanneksen kirkkoon maalaamillaan freskoilla käänsi Simberg ensi kertaa yleisen huomion taiteeseensa.

Se ala, jolle Simberg on uhrannut enimmän koko elämästään, lienee kuitenkin graafikon. Simberg on maamme etevin etsaaja. Teräsneula antoi hänelle tilaisuuden yksinkertaisin keinoin ilmaista sisäistä näkemystään, hienostunut tekniikka teki mahdolliseksi ilmaista se herkästi ja vivahdusrikkaasti.

Vuosisadan lopulla Keski-Euroopassa henkiin herännyt exlibris-harrastus tuli vuosisadan viimeisen vuosikymmenen puolivälissä Suomeen. Taiteilijaseuran syysnäyttelyssä v. 1896 asetti Gallén näytteille ensimmäiset exlibrikset ja Taiteilijaseuran Joululehdessä samana vuonna oli *Johannes Öhquistin*

kirjoittama, ensimmäinen suomeksi kirjoitettu esitys exlibris-asiasta. — Hugo Simberg lienee heti huomannut, millaisen tilaisuuden pienien, keskitetysti sommiteltujen ja siten voimakkaasti vaikuttavien taideteosten luomiseen exlibris, kirjanomistajanmerkki, antaa. Tästä alkaen on Simberg vaivaa ja aikaa säästämättä ahertanut exlibrisetsausten parissa. Millaisia tuloksia hän tällä alalla saavutti, se lienee monelle taiteenystävällekin maassamme tuntematonta.

Simberg oli koko elämänsä ajan Gallenin läheinen ystävä. Päästyään Taideyhdistyksen piirustuskoulusta ja esiinnyttyään ensi kertaa julkisuudessa 1896 vietti hän jonkun ajan Gallénin luona Ruovedellä. Näiltä varhaisilta ajoilta lienee Simbergin ystäväänsä varten valmistama exlibris. Se kuvaa kalliolla olevaa mökkiä, jonka laajassa oviaukossa on keskeltä tuetulle pöydälle avattu kirja. Pöydän alta näkyy kaksi jalkapohjaa ja sen yläpuolella häämöittää kaksi kättä ja peikkomainen pää: Gallén, iso mies ei mahdu tupaan muuta kuin tässä asennossa. Kun Simberg yllätti ystävänsä tällä merkillä, suuttui Gallén, sillä hän oli aikonut itse käyttää samaa aihetta exlibriksessään, tuuma, jonka hän myöhemmin, 1904, toteuttikin, ei kuitenkaan etsauksena vaan puuleikkauksena. Siinä on taiteilija kömpinyt majasta ulos istumaan pölkylle majan edustakorokkeelle. Humoristinen sävy on merkissä säilynyt. (Kts. s. 200).

Simberg oli hyvin uuttera kokeilija, koskaan hän ei ollut itseensä ja aikaansaannokseensa tyytyväinen. *Victor Hovingia* varten teki hän exlibriksen, kehitti sitten aihettaan edelleen, niin että lopulta oli olemassa kolme eri merkkiä, kaksi etsausta ja puupiirros. Näiden lisäksi on olemassa tushilla ja valkoisella tehty luonnos. On mielenkiintoinen tehtävä ratkaista kysymyksessäolevien neljän kuvan syntymisjärjestys. (Kts. kuvia siv. 202 ja kilpailua takakannen sisäsivulla!)

»Istui ilokivelle, Raito rantakalliolle. Otti soiton sormillensa, Käänti käyrän polvillensa».
Hugo Simbergin akvarelli, 25,5 × 17,5. Omistaa kirjoittaja.

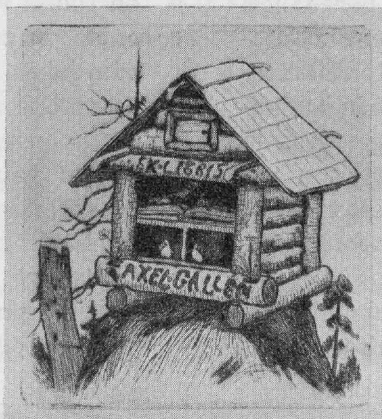
Jotain mystillistä — Böcklin tulee mieleen — on tuossa valkokaapuisessa olennossa, joka vakaana ohjaa kirjavenettään pitkin kaukaisuuteen katoavaa jokea. Juhlallisuus tekee tässä tosin hiukan humoristisen vaikutuksen. Sama kiemurteleva joki, mutta mereen päättyen, näkyy lehtori Karl Höckertia varten valmistetussa merkissä, joka jäi kuitenkin keskeneräiseksi. Merellä näkyy pieni pursi, jota Simberg kuvissaan on uudestaan ja uudestaan käyttänyt silmää miellyttävänä pikkupiirteenä, jollaisia hän mielellään sijoitti teoksiinsa. Rannalla on ihmeellinen torni, kai satukannelta esittävä. —Rantamaisema, tyyntä rauhaa ilmentävä merenlahdelma rantalaitureineen ja pursineen on aiheena *Leonard Heleniuksen* merkissä.

Ennen vuosisadan vaihetta (1899) syntyneitä ovat eräät Simbergin omaisiaan varten valmistamat exlibrikset, joista kaksi, *Elsa* ja *Guido Simbergin* on julkaistu aikaisemmin *Arne Jörgensenin* teoksessa »Bokägarmärken i Finland» ja kolmas, apteekkari *Wolter Simbergin* merkki albumissa Brokiga Blad I siv. 92. Näistä on ehkä yksinkertaisuudessaan vaikuttavin ensiksimainittu. Pulpetin harjalla on levällään aapiskirja, sen yläpuolella leijailee pari perhosta, ympärillä kohoaa vanoissaan Simbergin mielikuvituskukkia, niin yksinkertaisia mutta samalla ihmeellistä satuhohtoa uhkuvia. Avaruus on kuin hyttysparven kirjavoima. Yksinkertainen, melkein asetelmamainen merkki synnyttää katsojaan hartaan luonnontunnelman.

Elsa Simbergin merkki on yksinkertainen, Guido Simbergin sitävastoin monipuolisen rikas. Viimemainittu on tehty koulupojalle, joka hikoilee kirjan ääressä. Viisauden esikuva, pöllö, silmäilee häntä vaativasti kirjarivin edustalta, mutta sitä houkuttelevampana ja kutsuvampana näkyy akkunasta merenlahti, jolla liikkuu purjevene, höyrylaiva, pojat

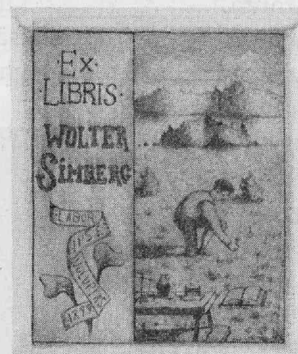
»*Aapinen.*»
Elsa Simbergin exlibris
1899. 4.7 × 6,4.

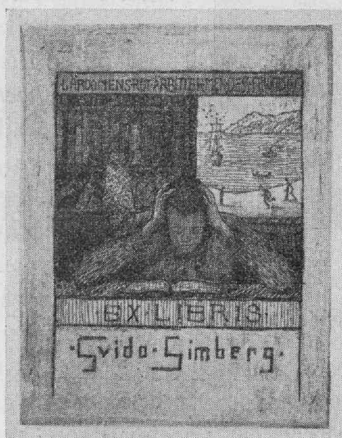

»*Runoilijamaja.*»
Akseli Gallén-Kallelan exlibris
1896. 6,9 × 7,5.

»*Labor ipse voluptas.*»
Wolter Simbergin exlibris
1899. 5,2 × 6,4
7 × 8 (levy)

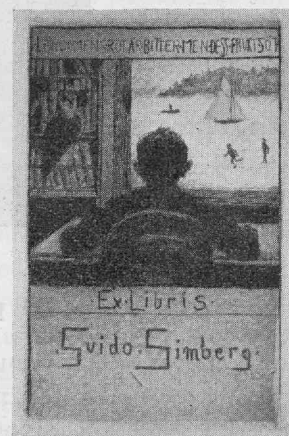

»*Kumpaa ääntä seurata?*»
Guido Simbergin exlibris I
1899. 6,1 × 8.

»*Etelän maa.*»
J. A. Thesleffin exlibris
1899. 4,7 × 9,8.

Guido Simbergin exlibris II
1899. 5 × 8
(7 × 10)

Ester ja Arthur von Weissenberg'in exlibris-luonnos
9.5 × 4,7.

Hugo Simbergin exlibris-etsauksia

»*Satukannel.*»
Karl Höckertin exlibris
2,9 × 5,2 (4 × 6,1).

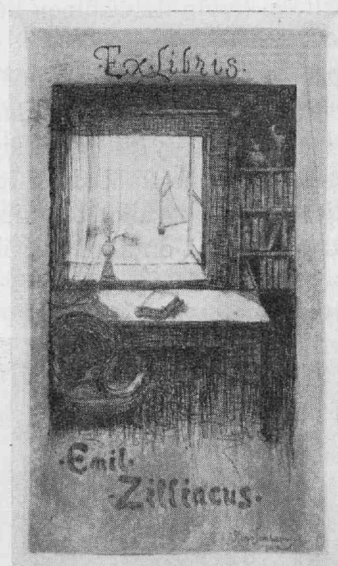

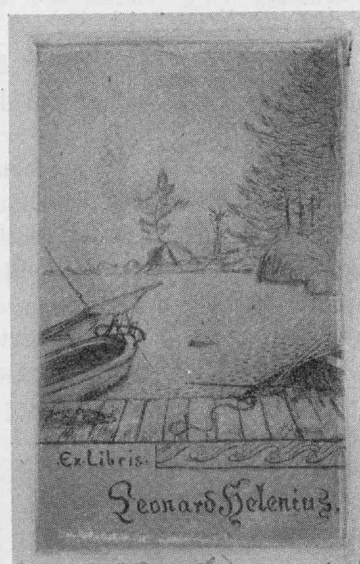
»*Kohti päivän maata!*»
Emil Hasselblattin exlibris
1908. 5,5 × 10.

»*Metsästystorvi.*»
Joh. Toijosen (?) exlibris
5 × 9.

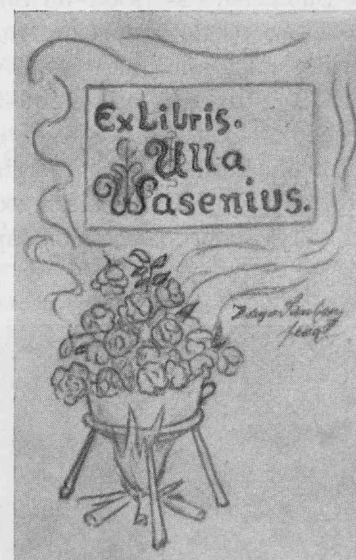

»*Työhuone.*»
Emil Zilliacuksen exlibris
1900. 6 × 10,3
6,8 × 11,2.

»*Satamassa.*»
Leonard Heleniuksen exlibris.
6 × 10 (6,5 × 10,5)

»*Rauhanmaa.*»
Hanna Andersinin exlibris-luonnos
10 × 7

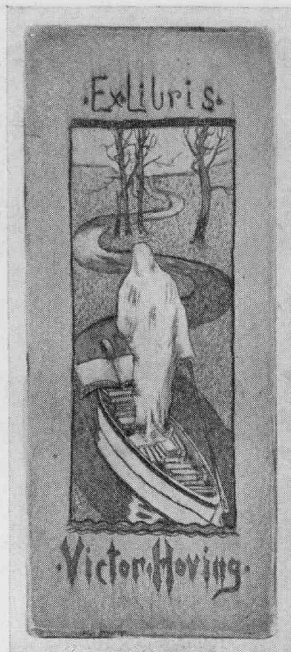
»*Ruusutulitus.*»
Ulla Waseniuksen exlibris-luonnos
7,1 × 11,3.

Hugo Simbergin exlibris-etsauksia

rannalla kisailevat. »Kumpaa ääntä seurata?» — Vaalilause merkin yläosassa kehoittaa ponnistelemaan tiedon polulla: »Lärdomens rot är bitter, men dess frukt söt.» Hyvin huvittavaa on, että samasta merkistä on olemassa toinen, aikaisempi variatio, jossa pojan kasvot ovat katsojaan päin sekä muutkin pikkuaiheet käsitelty hiukan edellisestä eroavalla tavalla. Kieltämättä on edellinen, taiteilijan hyväksymä muoto ehyempi ja kokonaisempi.

Vielä voimakkaampaan työn ihannoimiseen viittaa apteekkari Wolter Simbergin exlibriksessä oleva mietelause »Labor ipse voluptas», työ on jo itsessään nautinto. Nuorukainen on luonnossa kasvinkeruupuuhassa mukanaan kasviot, vaa'at ja muut tarvittavat esineet.

1897. *N:o 1.* 4,3 x 10,5.

Saman vuoden tulosta on *J. A. Thesleffin* exlibris. Merkki viittaa etelämaihin, kauris, omituinen neliömäinen hedelmäpuu, taustalla oleva kulmatorni eivät kuulu köyhään Suomeen. Merkkiä on Simberg painanut eri väreillä erilaiselle paperille, m.m. hienolle kiinapaperille, joka on liimattu vahvemmalle piirustuspaperille. Tällaisella aivan ohuella paperilla tulevat etsausneulan hienonhienot jäljet herkimmin näkyviin.

Sama aihe kuin Guido Simbergin merkissä on myöskin tohtori *Emil Zilliacuksen* exlibriksessä. Akkunasta näkyvä merimaisema on supistunut vain purjeveneeseen, lukijan sijalla on vain kirja, jolle ikkunasta tuleva aurinko valaa säteitään. Merkki lienee syntynyt v. 1900.

Yksinkertainen aiheeltaan ja suoritukseltaan on *Joh. Toijosen* (?) merkki, joka kuvaa tyylitellyn männynlatvan ympäri kierrettyä metsästystorvea. Merkin syntymisaikaa on vaikea määrätä.

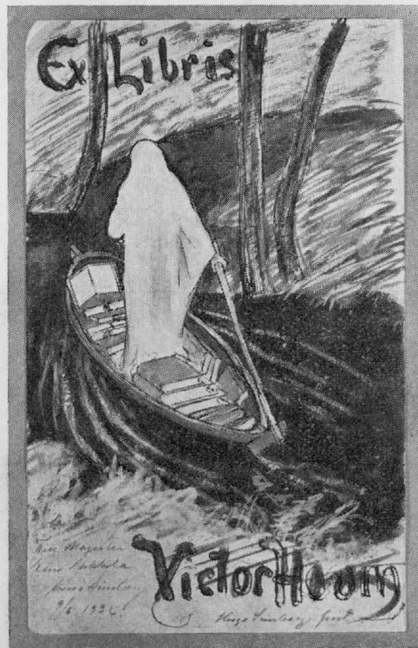
Ihmeellinen satumaisema kellotorneineen on kieltenopettaja *Hanna Andersinin* exlibriksessä. Samaa aihetta on Simberg käsitellyt useampia kertoja. Hanna Andersinin merkkiä on kolme eri variatiota. — Missä tuo suurta rauhaa henkivä maankolkka on olemassa, sitä ei kukaan tiedä, ehkä jossain kaukana etelän mailla, missä Simberg niin mielellään oleskeli, ehkä se on ollut olemassa vain Simbergin taiteilijanäkemyksessä. Ken tietää!

Samoilta ajoilta on peräisin pari ohessa kuvattua luonnosta, joista toinen, puolisojen *von Weissenberg*, on heraldinen, toinen, *Ulla Waseniuksen*, on aiheeltaan hyvin ihmeellinen kuvaten ilotulituspadassa roihuavia ruusuja.

Paljon myöhäisempään aikaan, vuoteen 1908 vie meidät miltei herkuttelevan kaunis *Emil Hasselblattin* exlibris. Aiheellisesti liittyy se saksalaisten suosimaan Aktexlibris-lajiin. Tuo kaukaisiin lumipeitteisiin vuoriin tuijottava mies vaikuttaa hiukan jokapäiväiseltä. Tätäkin merkkiä on alati kokeileva

1897. *N:o 2.* 6 x 9,5.

1897. *N:o 3.* 14,8 x 24.

1897. *N:o 4.* 5 x 7,9.

Oskar Rewellin exlibrikset.
1915. 3,1×4,3 (3,2×4,9) 4,4×2,5 (4,9×3) 3.4×5 (4×5,4).

Huomaa oikeanpuoleista merkkiä reunustavat riimukalenterit.

Simberg painanut sekä puhtaanvalkoiselle että kellertävälle kuparipiirrospaperille, kartongille, paksulle käsintehdylle pumpulimaiselle japanilais-paperille. — Emil Hasselblattin exlibris osoittaa, kuinka Simberg ei onnistu yhtä hyvin pyrkiessään johonkin tavanomaiseen kuin silloin kun hän saa antaa mielikuvitukselleen vapaat ohjat.

Jäljellä on vielä kolme pienoisexlibristä, jotka ovat Simbergin kauneimmat merkit. Ne on piirretty suurta kirjainkeräilijää ja bibliofiiliä, vaasalaista hovioikeudenneuvos *Oskar Rewelliä* varten ja ovat syntyneet v. 1915, siis kaksi vuotta ennen mestarin kuolemaa, aikana, jolloin tämä jo taisteli uusien esilletulleiden teknillisten vaikeuksien kanssa. Merkit ovat aivan pieniä, vain puolikymmentä senttimetriä läpimitaltaan. Ne kuvaavat, kuten niin monet Simbergin, merenrakastajan, töistä, merenrantaa. Ensimmäisessä on talo tuulimyllyineen puuttomalla niemellä, toinen kuvaa ranta-aittaa veneineen, kolmannessa seisoo mahtava yksinäinen honka myrskyävän meren huuhdeltavana. Somasti tehtyjä ovat kaikki kolme, kuitenkin vie viimeinen, yksinkertaisin, voiton kaikista taiteellisuudessa. Se on samalla kansallisin, suomalaisin Simbergin luomista exlibrismerkeistä, kuva suomalaisesta myrskyn keskellä järkkymättömästä luonteesta. Sekä aiheellisesti että taiteellisesti on tämä Oskar Rewellin merkki asetettava ensimmäiseksi Suomessa syntyneistä exlibriksistä.

Mitään ihmettelemistä ei ole siinä, että Hugo Simbergillä oli valmistaessaan eri henkilöille exlibriksiä koskaan tyhjentymätön varasto uusia aiheita ja ideoita. Sellaisen mielikuvituksen omaajalta ei voisi muuta odottaakaan. Mutta sensijaan voi kysyä, mistä hän ammensi voimaa ja tarmoa toteuttaa nuo aiheet vaivaloista, äärimmäistä tarkkuutta ja huolellisuutta vaativaa etsausmenetelmää käyttämällä. Ja se kaikki aikana, jolloin vain aniharvat osasivat antaa arvoa tällaiselle pienoistaiteelle puhumattakaan suuresta yleisöstä, jonka kannatusta graafikko harvoin voi saavuttaa. Mutta sitähän ei Simberg elämänsä aikana tavoitellutkaan, taiteellinen luomistyö, itsensä toteuttaminen taiteessa, mielikuvituselämän havainnollistuttaminen olivat hänen päämääränsä. Siinä työssä eivät hänelle merkinneet mitään ajanmenetys, vaivannäkö, mahdollinen epäonnistuminen. Siksi pääsikin hän tuloksiin, joita jokainen taidetta ymmärtävä kiitollisena ihailee.

Parhaillaan aukiolevassa graafillisen taiteen näyttelyssä Taidehallissa on Simbergin etsauksia varten varattu pieni etuhuone. Näyttelyssä käymällä voi todeta mestaruuden, jonka Simberg etsauksessa saavutti. Mutta se, mikä noille taideteoksille antaa pysyvimmän ja syvimmän arvon, ei ole niiden teknillinen puoli, vaan se mielikuvituksen elävyys ja voima, joka jokaisesta lehdestä pursuaa esiin.

(Ennen julkaisemattomiin kuviin pidättää kirjoittaja oikeudet.)

Missä järjestyksessä on Hugo Simberg tehnyt viereiselle sivulle kuvatut Victor Hovingin exlibrikset? Katsokaa kilpailua takakannen sisäsivulla!

• • •

Ann Déryn koulukunnan Unkari-ilta.

Lausuntataide elää voimakasta nousukauttaan Suomen Turussa. Ja nimi, jonka ympärille tämä suullisen esitystaidon valtavirta keskittyy, on Ann Déry. Hänen koulukuntansa on varmasti muutamien vuosien kuluttua oleva se, jonka »tuleman pitää». Kun näkee sen pyhän innostuksen, sen määrätietoisen vakavuuden keskellä nuorteata intomieltä ja sen puhtaan isänmaallisen hengen (hengen, jota eräänlainen julkinen sana tahtoo kunnioittaa lainausmerkeillä!), joka on vallalla Ann Déryn koulukunnassa, ei »ennustelija» voi tulla muunlaiseen tulokseen. Ja lisätodisteen, tekisi mieli sanoa faktan, antoi tälle profetioimiselle nyt selostettavana oleva juhla-ilta.

Ann Dérylla, tulisieluisella Unkarin ystävällä, on ollut kauniina tapana omistaa lukukautensa päättäjäiset tälle heimokansalle ja ennenkaikkea siis sen runoudelle. Uupumatta on hän työskennellyt tehdäkseen veljesmaata ja sen runoutta edes osaltaan tunnetuksi maassamme. Ja kieltämättä epäitsekkäästi. Sillä muunlainen lukukauden lopettamistapa julkisine oppilasnäytteineen olisi epäämättä hänen työlleen niin propagandallisesti kuin taloudellisestikin tuottoisampi. Olkaamme siis kiitollisia Ann Dérylle siitä, että meillä on tääläkin edes yksi, joka tällaisena ristiriitojen ja kiistojen repimänä aikakautena uskaltaa muistuttaa meitä heimoaatteesta.

Ann Déry.

Koulukunnan Unkari-ilta oli tällä kertaa järjestetty Yliopiston juhlasaliin huhtikuun 27:nneksi ja verrattain runsaslukuinen kuulijakunta oli palkintona työn tuloksista. Kun Ann Déry oli aluksi muutamilla sanoilla selvitellyt pyrkimyksiään ja vietettävän juhlan syitä sekä konserttimestari V. Nuotion orkesteri soittanut unkarilaista musiikkia, saatiin kuulla illan päänumero, valtionyliopiston Unkarin kielen lehtorin, tri Gyula von Weöres'in mielenkiintoinen ja tyhjentävä selostus Unkarin nuorimmasta lyriikasta. Juhlayleisö palkitsi tämän veljeskansamme pojan, joka on uskaltanut uhrata työnsä osaltaan meidän kylmän maamme hyväksi, esityksen lämpimin suosionosoituksin. Seurasi sitten koulukunnan pisimmälle ehtineiden oppilaiden esityksiä. Nämä, etupäässä Sandor Petöfin runot, saivat melkein kautta linjan lupauksia antavan tulkinnan. Ohjelman jälkiosaan oli yksinomaan sisällytetty kuorolausuntaa. Ajan puutteen takia täytyi ohjelmasta poistaa Unkaria koskeva esitelmä, mutta seuraava numero, ylempien luokkien lausuntakuoron antaumuksella esittämä unkarilaisen runoilijan Babits Mihàlyn »Isänmaa» antoi elävän kuvan nykypäivien Unkarista. Ylioppilaskuoro, joka eräissä numeroissa jo osoitti, että kuorolausunnassakin voidaan päästä verrattain kauneihin saavutuksiin taiteellisessa vaikuttavaisuudessa, esitti Eino Leinon, V. A. Koskenniemen, Severi Nuormaan y.m. runoutta. Varsinkin Severi Nuormaan »Andreas Hofer»-runon tulkinta muodostui ihmeen vaikuttavaksi. Ihmisäänet loihtivat kappelin kellot kumajamaan ja soiton tauottua esitti solisti Andreas Hoferin, kuulun isänmaanystävän rukouksen, johon kuoro ajoittain yhtyi. — Niinikään V. A. Koskenniemen »Ballaadi virran rannalla», jonka solisti esitti kuoron hyräillessä kehtolaulua, oli mieliinpainuva.

Vankan pohjan on Ann Déry luonut työlleen. Lausuntataiteen tulevaisuus ei siis ole uhattu ainakaan täällä Turussa. Ja mikä onkaan luonnollisempaa kuin että lujalle teknilliselle pohjalle laskettu ja isänmaallisen mielen innoittama määrätietoinen opetustyö lausuntataiteen saralla on vievä lopulliseen kypsyneisyyteen ja kantava hedelmiä.

A. R.

Milloin Unkarin osalle tulee oikeus?
Eurooppa odottaa Trianonin rauhan tarkistusta.

TEATTERI

TURUN JA TAMPEREEN KULUNUT TEATTERIKAUSI.

Teatteripulan vaikutukset maamme teatterielämään ovat tuntuvat. Se teatterin nousukausi, joka kymmenen vuotta sitten vallitsi meillä ja jolloin teattereissa esitettiin Tollerin ja Kaiserin ekspressionistisia draamoja, on mennyt mailleen yhdessä taloudellisen hyvinvoinnin kukistumisen mukana. Maailmansodan jälkeinen elämänkatsomus ja sitä seuranneet elämäntavat ovat muuttuneet; ihmiset ovat pintapuolisia ja heidän tarpeidensa takia teatterikin on lähtenyt uskalletulle polulle, seuraamaan kevyttä makusuuntaa.

Kulunut teatterikausi maassamme ei ole tuonut mitään varsinaisesti uutta mukanaan. Operetit ja farssit ovat saaneet huomattavan sijan teatterien ohjelmistossa ja vakavampi draama puhumattakaan hyvästä, nykyaikaisesta komediasta, on vain harvoin teatterikauden kuluessa nähnyt parrasvalon.

Seuraavassa esittelemme lukijoillemme Turun ja Tampereen kulunutta teatterikautta.

*

Turku teatterikaupunkina on verraten lattea. En tarkoita sitä, että teatterien taso siellä olisi heikko, mutta sikäli kuin vuoden kuluessa olen joutunut seuraamaan yleisön harrastusta, olen monesti ihmetellyt sen saamattomuutta ja sen henkistä tasoa. Varsinais-Suomen kansanaineksessa ei tosin ole hämäläistä hitautta, mutta omat vilkkaat intressit liikkuvat enemmän kaupallisissa asioissa. On väärin enää puhua kulttuurikehdosta muuten kuin satiirisessa mielessä.

Turun Teatteri on epäilemättä ohjaajateatteri. On todella surullista, että Vilho Ilmari muuttaa pois Turusta, sillä miten käy teatterin porilaisen Rounin käsissä?

Joka on nähnyt Vilho Ilmarin »Köpenickin kapteenin», hänen täytyy ihmetellen kysyä: »Missä on turkulaisten ylpeys», sillä tämä näyttelijäteko oli niitä, jotka eivät unohdu. Turkulaiset »kunnioittivat» läsnäolollaan tätä näytelmää jotakin 6—7 kertaa, mutta vasta Helsingissä havahduttiin näkemään varsin kouraantuntuvalla tavalla Turun Teatterin olemassaolo.

Vilho Ilmarin taiteilijakuvaa luonnehtii parhaiten sana »suomalainen mies». Hän on hyvin maskuliininen luonne. Mutta samalla hänessä on jotakin lyyrillistä ja herkkää itse miehisen panssarin alla, joka kaikkein parhaiten on päässyt oikeuksiinsa »Köpenickin kapteenissa». Hänen näyttelijähahmonsa kohosi hyvin yksinkertaisin ja vähäisin keinoin korkealle. Ihmisyys kuvastui koko ajan tässä kapteenissa, jolle kaikkinainen paatos oli vierasta. Sensijaan Ilmarin »Hamlet» ei päässyt samalle tasolle, mutta eräänlaisena dekoratiivisena sommitteluna se oli mielenkiintoinen.

Pagnolin »Kunnian kauppiaat» oli hyvin tervetullut satiirinen näytelmä, jossa Edvin Laineella oli tilaisuus näyttää kykyään. Kaikki mahdollinen kovuus sulaa Laineessa tämänkaltaisissa herkissä osissa. Jo »Köpenickin kapteenissa» hän todisti olevansa eräs teatterin kaikkein parhaita voimia. Yhteiskunnallisessa draamassa »Olen 26-vuotias» hänen Belansa oli kypsä ja eheä saavutus.

Hemmo Airamo on teatterin etevin koomikko ja eittämättä maamme parhaita. Hän ei toista koskaan itseään, siitä esim. »Köpenick» oli hyvä esimerkki; Airamo esiintyi siinä kolmessa eri osassa. »Ikämiestenrakkaus» ja »Rykmentinmurheenkryyni», niin taiteellisesti vähäarvoisia kuin ne olivatkin, pysyivät kuitenkin muistissa Airamon hersyvän huumorin takia. Hän ei karrikoi liikaa, mutta äänenpaino puhuu jo elävää humoristin kieltä.

Akseli Karhi on myös koomikkona omalaatuisensa; varsinkin »Kunnian kauppiaissa» hänen esittämänsä omahyväinen isä oli yksinkertaisuudessaan kerrassaan herkullinen saavutus.

Teatterin naisvoimista kiinnittää huomiota paitsi Annie Mörk'iin, jolla kuitenkaan ei ole ollut juuri huomattavia osia viimeksi kuluneena näytäntökautena, nuoreen Eila Virtaseen, jonka sisar Toivo Pekkasen »Sisaruksissa» oli erinomaisen kirkas ja syvä luonnekuva.

Operettivoimista ylivoimaiset ovat Oiva Sala ja Sylva Rossi sekä sankarina Yrjö Hämäläinen, jonka vankilanjohtaja »Köpenickissä» oli erinomaisen sattuva. Diivaosissa Kirsti Karhi on komea ja laulu kauaskantavaa ja kirkasta. Raili Pyykön sairas tyttö »Köpenickissä» mainittakoon kauniina saavutuksena. Hannes Närhi on erinomainen lavastaja ja näyttelijänä etevä koomikko.

Turun Teatterin ohjelmisto on ollut hyvää. Tietysti farssit ja operetit ovat seuranneet välipaloina. »Iloinen leski» ja »Iloinen talonpoika» ovat olleet kassakappaleita, viimemainittu muuten sentimentaalisuudestaan huolimatta hyvin hupaisa.

Teatteri on ohjaajateatteri, johon Vilho Ilmari on tottuneella kädellään antanut leiman.

Turun Työväen Teatteri on myös ohjaajateatteri, joka määrätietoisesti pyrkii kulkemaan radikaaliin suuntaan. Teatteri on joku vuosi takaperin esittänyt »Seitsemän veljestä» Ruotsissa, josta sanottiin m.m. että teatterissa oli suuri ilta. Elokuussa teatteri jälleen tekee ulkomaanmatkan.

Olimme keväällä odottaneet Frank Wedekindin voimakasta »Heräävää kevättä», mutta se siirtyy syksyyn. Sensijaan saimme nähdä johtajan, Eero Leväluoman erinomaisen saavutuksen Hella Vuolijoen herkässä eestiläisnäytelmässä »Ministeri ja kommunisti». Se oli välitön, harras ja suorastaan liikuttavan sydämellinen luonnekuva, joka piirtyi unohtumatta teatterin historiaan.

Voimaa kuvastava Toudougen »Susiparvessa» oli fyysillisen joustavuuden erinomainen osoitus, jossa huomio Eero Leväluoman rinnalla kiintyi Emil Saarisen Markiin. Myös hyvään ohjelmistoon kuului unkarilainen »Torotzkon morsian», jossa teatterin etevä koomikko Eero Roine antoi parastaan. Eero Roine on humoristi jumalan armosta ja ennenpitkää hän varmasti tulee kuulumaan maamme kaikkein parhaimpiin näyttelijöihin.

Aune Kahiluoto on herkkä näyttelijä, varsinkin Andre-

jeffin »E l o m m e p ä i v i s s ä» hän antoi sisäisesti tiivistetyn kuvan nuoresta ilotytöstä.

Operetteina ovat olleet »K e s k i y ö n t a n g o» ja »H a w a i j i n k u k k a».

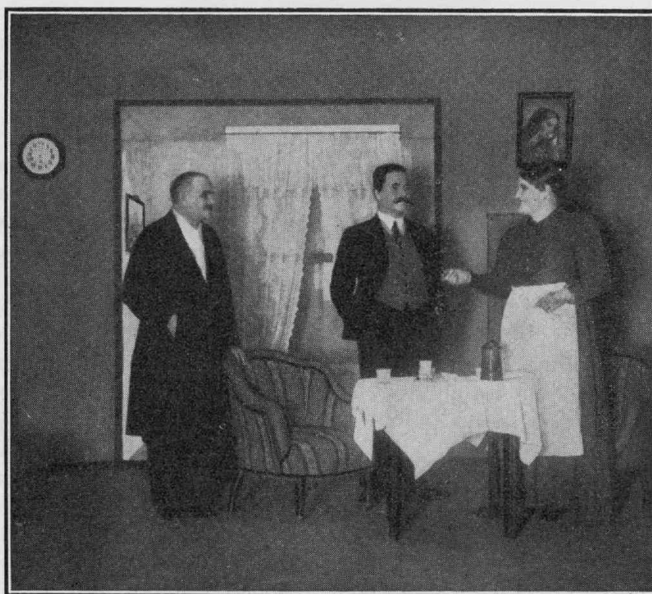
T u r u n R u o t s a l a i n e n T e a t t e r i on esittänyt viisi operettia. Eräs ompelija Å. U:ssa mainitsi, että hän tulee teatteriin katsomaan huomispäivän muotia.

Tämä teatteri on ruotsalaisen yleisön mieliksi virittänyt operetin toinen toisensa perästä, mutta osalle yleisöä kelpasi kuitenkin Jaques D e v a l i n loistava komedia »E t i e n n e», joka on todistusvoimaisinta ainehistoa maailmansodan jälkeisen nuorison elämänasenteesta, kristallinkirkas palanen todellisuutta. Siinä on jotakin aikamme nuorisoa hyvin lähellä olevaa, kipeää ja tukahduttavaa. Se on samalla ikäänkuin tulilinjalle heitetty näytelmä, jonka toisella puolella ovat vanhemmat, toisella puolella lapset. Ja heidän välillään voi sanoa olevan vuosisadan muurin.

L e o G o l o w i n i n nuorukainen oli tämän etevän näyttelijän parasta ja E i j a T e n g s t r ö m i n äiti oli puhdas ja kirkas suoritus.

»M u s i c a l c h a i r s» (musikaaliset istuimet»), jota Kansallisteatterissa on esitetty nimellä »Leikistä pois», on myös niitä tilitysnäytelmiä, jotka avartavat aikamme ihmisen perspektiiviä. Synkkä ukkosilma taustalla, ikäänkuin kuvastamassa ihmisten intohimoja. Ja sitten joutuu yksi »leikistä pois!» Aivan kuten heikon aina on väistyttävä voimakkaamman tieltä. Ruotsalainen Teatteri ei löytänyt draaman sielua. Se oli osannut koota näytelmän hopeiset säikeet yhteen, mutta ne eivät välkkyneet liitoksissaan. Katsoja vaistosi vain näytelmän hienouden, jääden yhtä tyydyttämättömäksi kuin ihmiset partaan tuolla puolen.

*

»Köpenickin kapteeni» Tampereen Työväen teatterissa.

T a m p e r e on tehtaiden kaupunki. Sen suuret savupiiput ikäänkuin kokoavat ihmiset yhteen, henkiset harrastukset ovat voimakkaat ja niinpä onkin Tampereesta tullut maamme ensimmäinen teatterikaupunki.

Tampereen Teatteri ei kuluneella näytäntökaudella ole voinut tarjota paljonkaan uutta. Se on elänyt syksyn Ritva Aron merkeissä, seuraten kuitenkin loppukeväällä entisiä mainehikkaita traditioonejaan.

Joka on nähnyt L i i n a R e i m a n i n parrasvalossa ja keskustellut hänen kanssaan, hän tietää, että tämä mainehikas eestiläinen tragedienne kuuluu Tampereelle. Joukottain ihmisiä on virrannut Tampereen Teatteriin, katsomaan »M a r i a S t u a r t i a» ja »A n t o n i a a». Paitsi näitä teatteri toi parrasvaloon Mussolinin »S a t a p ä i v ä ä» ja satamakaupunkinäytelmän »K o l m e o m e n a p u u t a», välipaloina m.m. Abrahamin loisto-operetti »B a l l i n S a v o y». Tampereen Teatterin johtaja Eino Salmelainen on aina valppaasti seurannut mannermaisia uutuuksia ja niinpä Tampereen Teatteri m.m. usein on ollut ensimmäinen, joka on saattanut parrasvaloon jonkun operettiuutuuden. Ja kieltämättä teatteri osaa esittää operetteja. Sellaista tanssiparia kuin L e o L ä h t e e n m ä k i ja M e r i S a a r i n e n ei liene muualla. Tampereen Kaupunginorkesterin johtaja E e r o K o s o n e n on myös innostunut operetteihin — ja Tampereen Teatteri on hänestä saanut ensimmäisen operettisankarin.

Ensimmäisenä Tampereen Teatterin henkilökunnasta on kuitenkin mainittava S i m o K a a r i o, joka on teatterin vanhimpia voimia ja ollut teatterissa jo kolmattakymmentä vuotta. Ikävä vain, ettemme ole saaneet nähdä häntä viime aikoina missään suuremmassa osassa.

Tampereen Teatterissa on usein ollut vierailijoita. Liina Reimanin ja Ritva Aron lisäksi m.m. Yrjö Tuominen näytelmässä

Jatkuu siv, 214.

Jatkoa siv. 193.

noaksi valtavaksi kamppailuksi niiden alaisuudessa. Parhaiten kuvastuu se hänen teoksissaan, joiden pikaiseen tarkasteluun ryhdymme seuraavassa Pohjatuulen numerossa. Nyt esittämämme haluaa olla eräänlaisena johdatuksena. Mutta sen päätarkoitus on kuitenkin tehdä arv. lukijoille kysymys: »tunnetteko Dostojevskiä?» Dostojevski, jonka tärkeimmät teokset ovat suomeksikin käännetyt, on syvyydessään tuhat kertaa edellä kaikkien nykyaikaisten romaanien, psykologisoivien, tai psykoanalysoivien nykyaikaisten saksalaistenkin? Samoin esim. Sillanpäästä tahi jostain vastaavasta samana päivänä puhumattakaan. Dostojevski on ainoalaatuisuus, psykologisen romaanin korkein ja universaalein edustaja Euroopassa. (Jatkuu)

MEREN RANNALLA.

Meri rannaton, siintävä taivas,
pyhä, ihana äärettömyys.
Oi ihminen, pieni on vaivas
ja pieni on syntis ja syys.

Meren laulussa rauha on syvä,
kuin virsi se korviini soi.
Taas sielus on puhdas ja hyvä
meren laulusta voimaa se joi.

KYLLIKKI TELJO.

KUOLEMA SUOPUUTARHASSA.

URPO AHOLA.

Pauli istui tutussa ravintolassa tuttujen seuralaistensa ympäröimänä. Hänen olonsa oli raskasta. — Hän ihmetteli miten toverit näkevät vain näennäisen. Miten paljon voivat pettää iloiset kasvot.

Pauli oli nuori isä. Hänellä oli lapsi, poika, jolla ei ollut äitiä. Mutta tämä jatkuvasti mielen täyttävä tietoisuus, että hän oli isä, oli tuonut hänen elämäänsä sellaista sykähdyttävää, jonka pohjalla oli mukavakin liikkua. Oli väliin, toiveiden hetkinä, ei muulloin.

He olivat olleet urhoollisia, he kaksi, he olivat päättäneet kantaa vastuun, kestää sen, mitä ihmiset kutsuivat häpeäksi — antaa lapsen syntyä maailmaan. Mutta lapsen syntymä oli maksanut äidin hengen. Ja tässä hän istui, Pauli, pakoitettuna kestämään paljon pahempaakin — kantamaan lähestyvän kuoleman tietoisuutta sielussaan. — Hän menee pois ja poika, hänen poikansa jää jälelle maailmaan. Tämä kaikin puolin arvoa ja ikää lisäävä, ikäänkuin miehen profiiliin kuuluva piirre, että on isä, ei kyennyt nostattamaan mieltä oikeaan korkeuteen.

Hän istui esittäen maljan isyytensä kunniaksi ja selittäen pätevyydellä tämän maailman tuljunaa. Häntä oli maailma heitellyt sinne tänne kuin katkennutta korkin palaa aallokossa. Kerran jouduttuaan kaltevalle pinnalle hän oli alkanut luistaa alaspäin. Kaikki painoivat, kukaan ei nostanut. — Hänellä ei ollut jälellä pitkästi, sen hän oli tietänyt ennen lääkärin tuomiota.

Kesken Paulin puheen kuului pieni kohahdus joukosta, sellainen, mikä syntyy, kun joku erikoinen henkilö tulee seuraan. Eikä hänen tarvitse olla erikoinenkaan. Riittää, jos hän on ollut jonkin ajan poissa seurasta. — Nyt sieltä tuli Sirkka Astala, tuoden terveisiä maailmalta. Hän oli tapansa mukaan vähän suurellinen hymyillessään. Ei karkeasti, vaan sillä tavoin kauniisti, mikä sopi hänelle. Olihan hän suuruus täällä, tyttö omaa luokkaansa. Näin, vaikka olikin rikas.

Pauli istui etempänä selin tulijaan. Hän kuuli joukon kohahduksen, keskeytti tyhmän puheensa, mutta ei viitsinyt kääntyä katsomaan. — Hän ei piitannut muista. Hän tunsi puheensa tyhjänpäiväisyyden, mutta puhui silti. Elämän täyttymys ja elämän kipu oli juuri sen tyhjänpäiväisyydessä.

— Jos te pojat tietäisitte, kuinka vapauttava tunne siitä seuraa, kun elämä heittää hirttonuoransa pois miehen kaulalta. Ei, otetaan kulaus, juhlan kunniaksi! Nähkääs, on vain yksi ainoa elämä. Se ei saa mennä hukkaan tuollaisen hirttonuoran kanssa rimpuillessa. Heitetään ajatukset tunkiolle.

Silloin hän tunsi, kuinka vieras seurasi takaa päin hänen puhettaan. — Hän jo tiesi, että tulija oli nainen — oli lukenut sen poikien kasvoilta, vaikka ei katsonutkaan itse.

— Kuka tuo on? — kuuli hän hänen kysyvän joltakin. — Samalla kun kuuli nimeään mainittavan hän jo tiesi, kuka tulija oli.

— Haluatko, että esitän sinulle Paulin? — kuului jälleen.

— Ei, ei tarvitse.

Ja Sirkka Astala nousi, astui joustavin askelin, asettui Paulin taakse. Pauli ei kääntynyt katsomaan häneen. Kun Sirkka asetti kätensä hänen kasvoilleen, tajusi hän jo ennakolta tietäneensä tämän leikin. Noista käsistä virtasi hänen ruumiinsa läpi autuuttava onnen tunne. Ne olivat Sirkka Astalan kädet. Se, mitä ei sallittu muille, sallittiin Sirkka Astalalle.

— Sirkka, — sanoi Pauli.

Tyttö nauroi helmeilevästi, nostaen pois kätensä.

— Tunsithan sinä minut.

— Heti — tai ennenkuin astuit sisällekään.

Mutta tyttö muuttui vakavaksi. Hän katsoi tutkien Pauliin.

— Lähtekäämme täältä.

— Tiesin, että sinä tulet vielä tällä tavoin minun eteeni, sanoi Pauli. — Minne menemme?

— Minun luokseni.

Sirkan ilmeessä ja äänen väreilyssä oli varmaa hallintaa. Mutta se oli lämmittävää, sille oli onnellista antautua. — He lähtivät. Humaltuva joukko jäi hetkeksi ihmettelemään, kunnes kukin unohtui meluun.

Pauli tiesi, että tämä oli akkamaista, mutta hän ei voinut sille mitään, että hänen mielihalunsa oli lojua pehmeillä sohvilla tyynyjen välissä. Näin ei ollut ollut hänen laitansa aina — hänkin oli ollut joskus oikea reipas, miehekäs poika. Mutta nyt — vieressä tupakkapöytä, josta juuri ja juuri ulottuu kurkoittamaan itselleen savukkeen. Koettaa olla ajattelematta ja kuitenkin ajatella, tai oikeammin tietää kaiken ajattelematta. — Alkaa aavistaa, tuntea, mikä on oleva lopputili.

Hän oli heittäytynyt sohvalle kuin pieni poika ja pyytänyt Sirkan istumaan vierelleen. Hän oli sairas, hän pelkäsi maailmaa. Vain täällä hän tunsi olevansa turvassa. Sirkka on tuossa lähellä suojelemassa, kukaan ei vie häntä hänen luotaan.

— Et ole kertonut, mitä sinulle kuuluu.

— Me elämme — ei muuta, vastasi Sirkka.

He eivät kaivanneet puhelua, he vain istuivat. Paulille oli syvää lepoa, kun Sirkka istui siinä vierellä. Rakas olento, joka oli tullut hänen luokseen niin kaukaa, niin monen miehen ohi. Hän oli tuossa lähellä, pakenemattomana.

Pauli ajatteli salaisuuttaan, tai salaisuuksia, joita Sirkka ei tiennyt, mutta jotka kaipasivat päästä julki. Salaisuuksia, jotka polttivat ja kiduttivat mieltä. Mutta hän oli raukka, hän pelkäsi kertoa niistä Sirkalle. Voi käydä niin, että sen tehtyään tämä onnellinen, mitään kaipaamaton lepo äkkiä katkeaa. Ei, hän ei ajatellut enää Sirkasta mitään alamittaista, ei peljännyt kertoa Sirkalle lapsesta, vaan pelkäsi puhua kuolemasta. Kuinka uskallettua onkaan olla rehellinen — joskus. Hän tahtoi nyt elää, tahtoi kieltäytyä ajattelemasta kuolemaa.

Näin kului monta päivää. Hän oli väsynyt, mutta kävi vielä joka päivä työssä, palasi illalla Sirkan luo. Hänestä tuntui, että näin tulee jatkumaan ikuisesti — — hän lähtee jonnekin ja palaa jostakin. Sirkan luota hän lähtee ja Sirkan luo hän palaa.

Eräänä iltana tultuaan Sirkan luo, hän kuitenkin tunsi, että se on sanottava, tapahtukoon senjälkeen mitä tahansa. On puhuttava kaikki, mitä puhuttava on, otettava vastaan, mitä tuleva on.

— Sirkka, minulla on lapsi — poika, sanoi Pauli.

Mutta oli ihmeellistä. Sirkka ei hypännytkään seisaalleen, hänen kasvoilleen ei kohonnutkaan kova, poistyöntävä ilme.

Hän sanoi luonnollisesti:

— Sinä olet siis naimisissa.

Paulia nöyryytti. Tuossa äänessä värähti hellä suru.

— En.

Sirkan silmät suurenivat. Hän mietti.

— Minä ymmärrän — sinä haluat ottaa toisilta heidän omansa. Mutta sitä sinun ei tarvitse tehdä, sillä nyt sinä olet minun. — Sirkka oli kaunis ja värähdyttävä. — Minä pidän sinut, me kuulumme elämään yhdessä.

Mutta hänen kasvojensa kirkkaus sammui, silmissä häilähtivät synkät varjot, niinkuin olisi temmattu kauniiden unien maailmasta elämän julmaan todellisuuteen.

— Me kaksi hyödytöntä, joilla ei ole mitään tosiosuutta maailman menoon. Kaksi irtolaista, tuuleen lentänyttä siementä, joille ei ole maaperää juurtuakseen.

— Erehdyt — miksi puhut sillä lailla, — sanoi Pauli kiihkeästi.

— En erehdy. Minä rakastan sinua, muuta en voi, rakastan, vaikka en saisi rakastaa.

— Mitä sinä puhut?

— Me — me voimme mennä naimisiin, mutta meistä ei voi milloinkaan tulla mies ja vaimo.

Pauli hätkähti. Hän tunsi kuoleman lähenevän henkäilyn.

— Me menemme naimisiin, mutta älä toivo lapsia — minun kanssani. Meidän elämällä ei ole muuta tarkoitusta kuin päästä se mukavasti loppuun.

Pauli kuunteli hetken, mutta sai kiihkeän halun ryhtyä vastustamaan. Hän huitaisi kädellään aivankuin karkoittaen läheltään kuoleman varjot. Hän ei ollutkaan enää hyödytön maailmassa: hänen elämällään on tarkoitus, hänellä on lapsi, on poika, hän on siirtänyt kuoleman omalta osaltaan miespolven eteenpäin. Hän on ollut rengas vuosituhansien ketjussa ja hän on olemassa vielä sittenkin, kun hänen luunsa jo ovat tuhkaa. Ja tuossa, tuossa hänen lähellään oli nainen, joka rakasti häntä, joka oli oleva hänen poikansa äiti. . . Hän alkoi puhua, hän kertoi tämän kaiken Sirkalle, kertoi paljon enemmän.

Sirkka oli kuunnellut hiljaa. Hän tajusi, että Paulista on tullut jollain tapaa sielullisesti sairas, että Pauli pelkää kuolemaa ja pitää lohdutuksena, että häneltä jää lapsi, joka voittaa elämän itselleen, elämän, jota Pauli ei voinut voittaa.

Hän silitteli hyväillen vieressään lepäävän miehen päätä ja tunsi suurta hellyyttä. Oli aivan kuin hän olisi ollut äiti, ja mies siinä vierellä lapsi, hänen lapsensa, joka on sairas ja kuumeinen, joka pyytää äitiä istumaan hänen luonaan, ettei hän pelkäisi.

— Lapseni äiti on kuollut, — sanoi Pauli.

— Minä rakastan sitä lasta, — sanoi Sirkka hetken kuluttua välkehtivin silmin.

— Ota sinä hänet omaksesi?

— Minä rakastan sitä lasta, — sanoi Sirkka toistamiseen.

Kun Pauli kuuli hänen äänensä ja katsoi häntä silmiin, alkoi hänen pelkonsa häipyä, mieli muuttua vakuutetuksi. Solmu oli auennut, paino poissa. Hänen mielensä alkoi täyttää onni, valtava, uuvuttava, koko elämän täyttävä onni. Nyt hän tiesi — näki koko syvyyden, tunsi lähellään voiman, joka ei peljännyt uhmata maailmaa.

Paulia oli alkanut oudosti väsyttää, hän vaipui kuin uneen. Mutta vielä unensa horroksissa hän tunsi hämärästi, että Sirkalla oli rinnassaan pari pientä väkevästi lemuavaa suopursun kukkaa — mistä lienee ne saanut. Ne olivat Paulin lempikukkia, muisto lapsuudesta, talosta kaukana maalla suon reunassa. — Omituista, hänhän olikin nyt kotona maalla, he istuvat suon reunassa pehmeällä mättäällä. Koivut tuoksuvat ojien reunassa pihka lehdissään, ja Sirkka tuo yhä lisää suopursuja hänen syliinsä.

Eräitä vivahduksia tämänhetkisissä kannanotoissa.

Tässä lehdessä on aikaisemmin esitetty niitä ajatuksia, joita on esiintuonut saksalainen psykologi Fritz Künkel. Tämä tekee eron minäkeskeisen ja asiallisen suhtautumisen välillä. Minäkeskeinen henkilö näkee kaikki asiat oman persoonansa läpi, toisin sanoen sen mukaan, kuinka paljon ne tuottavat hänelle etua, missä määrin ne vievät häntä sitä itsekkäästi asetettua päämäärää kohti, jonka hän on itselleen, toisin sanoen elämälle asettanut. Vasta silloin, kun ihminen pääsee niin pitkälle, että voi tarkastaa asioita ikäänkuin ne olisivat täysin hänen ulkopuolellaan, saavuttaa hän asiallisen suhtautumistavan maailmaan.

Mutta aivan samoin kuin ihmisistä suurin osa tarkastaa elämää itsensä läpi, samalla tavoin nähdään asiat toisten ihmisten läpi. Tämä koskee ennenkaikkea uusia ajatuksia, uusia aatteita. Jos joku uskaltaa tuoda esiin uuden ajatuksen, on harva se ihminen, joka heti ryhtyy tarkastamaan ajatusta, useimmat näkevät vain esiintuojan persoonallisuuden ja ratkaisevat asian sen mukaan. Mitä omalaatuisempi ja monisärmäisempi ajatuksen esiintuojan henkilöllisyys on, sitä useammalla tavalla, usein ankarammalla tavalla, esiintuotu ajatus tuomitaan.

Nämä ajatukset ovat tulleet mieleeni monta kertaa kun on ollut kysymys siitä kansallisesta liikkeestä, jonka värejä tämä lehti kantaa. Tällöin ei ole kysymys suoranaisista vastustajista, aatteen vastustajista, joiden periaatteelliselle kannalle olemme valmiit antamaan tunnustuksemme, vaan niistä, jotka »hyväksyvät aatteen, mutta eivät liikettä niinkauan kuin sitä johtavat ne ja ne henkilöt, niin kauan kuin liikkeeseen kuuluu sellaisia ja sellaisia henkilö.tä» j.n.e. sekä niistä, jotka katsovat, että »Natsaretista ei voi tulla mitään hyvää», toisin sanoen eivät näe ensinkään asiaa, ainoastaan henkilöt. Kun he täten henkilökohtaisista vaikutteista vierovat liikettä, tulee heistä vähitellen aatteen vastustajia. Kuinka suuri heidän intellektuaalinen rehellisyytensä on, käy helposti selville tällaista kehitystä ajateltaessa. Ja mikä ihmeellisintä, liikettä arvostellaan ei niiden henkilöiden mukaan, joiden henkinen taso on tunnustetusti korkea, eipä edes sellaisten mukaan, jotka muodostavat keskiarvon, vaan viitataan eräisiin tavalla tai toisella harhautuneisiin yksilöihin, joita ainoastaan aatteen suggestiivinen voima sitoo siihen.

Tässä tulee näkyviin kyvyttömyys tehdä ero olennaisen ja epäolennaisen välillä. Sama puute osoittautuu siinä, ettei nähdä, mikä on liikkeen tai pyrkimyksen suunta, vaan tartutaan yksityiskohtiin, joissa saattaa olla paljonkin sellaista, mikä ei arvostelua kestä. On henkilöitä, jotka ovat valmiita hyväksymään ohjelman pääkohdat, vain sovellutuksissa on joku pieni vivahdus, jota he eivät voi kannattaa ja kielteinen suhtautuminen on selvä. Asioissa, missä hiven suurpiirteisyyttä pelastaisi tilanteen, vie pikkumainen ja itsekäs näköpiirin ahtaus yhteistoiminnan mahdollisuudet.

Ja näin ei ole laita yksinomaan yhteiskunnallisessa elämässämme. Henkisessä elämässämme vallitsee vastaava rikkinäisyys. Sensijaan, että toimittaisiin yhdessä kansallista kulttuuria eteenpäinvievässä työssä, on meillä kymmeniä eri ryhmiä ja klikkikuntia, joiden päätarkoituksena on toisten toiminnan estäminen. Väitetään, että tällainen jakautuminen on elinvoiman merkki eikä huomata, että huomio täten käännetään pääasiasta sivuasiaan, pienen hyödyn tähden uhrataan voiton mahdollisuus.

Onko tämä ominaista juuri Suomen kansalle? Tämäkö on juuri se Kullervon kirous, joka imee kansaltamme elinvoimat? Vääriin mittakaavoihin kehittynyt individualismi vie kansan tuhoon, ellei aikoinaan herätä näkemään sitä, mikä yksilöitä yhdistää, ei vain sitä, mikä heidät eroittaa. *Eino Mikkola.*

Niiden sairauttava tuoksu tuntuu niin hyvältä ja rakkaalta, sillä hän on ollut niin kauan niistä erossa. Hän on harhaillut tylyssä ja oudossa maailmassa ja saanut sielulleen vahingon. Nyt suo alkaa muuttua vähitellen korkeaksi ja varjoisaksi puutarhaksi ja linnut laulavat. Ei, ne ovat kuhertelevia teeriä, jotka pesivät kesällä puutarhaan, Paulin puutarhaan, jonka hän jo lapsena mielikuvituksissaan rakensi suohon. Näin täyttyvät suuret unelmat.

Pauli vaelsi suopuutarhassaan. Sirkka pysyi hänen vierellään vielä ja kulki kuin sisko hänen kanssaan. Siellä oli huikaisevan korkeita omenapuita ja tuoksuvia suopursuja, ne huojuivat verkalleen lämpimässä iltatuulessa. Heitä oli kaksi kulkemassa samaa matkaa, ja puutarha oli käynyt sinisen viileäksi kuin taivaan kupooli kevätlämpimänä aamuna. Kaikki, mikä ennen ahdisti ja painoi, leijaili kauas Paulista. Vastassa, kuulomatkan päässä, olivat aikaisemmin poistuneet ystävät, jotka vilkuttivat kättään tervehdykseksi: tervetuloa puutarhaamme, luvattuun maahan.

He nousivat puutarhasta mahtaville kiviportaille ja astuivat linnaan, jossa oli korkeata ja juhlallista. Pauli ja Sirkka. Vai oliko se Liisa, hänen lapsensa äiti, jota hän ei saanut. Niin, nyt hän huomasi, että Sirkka ja Liisa olivat samankaltaisia. He sulivat yhteen, heitä oli mahdoton eroittaa toisistaan. Onni oli piillyt heitä niin kauan, mutta nyt he vihdoinkin löysivät sen. Tuolla alhaalla, ikuisuuteen ulottuvien kyntövakojen päässä odotti hevospari kyntäjää. Paulin oli mentävä sinne. Siksi hänen täytyi jättää hyvästit vierellään kulkevalle, joka oli taluttanut hänet tänne. Se oli etäinen ja ihana olento — Sirkka. Hän hyvästeli kädestä kuin isäänsä kerran, kauan sitten syksyisenä päivänä asemalla, josta juna vei hänet kaupunkiin. Hän oli eksynyt sinne ja nyt vasta osasi kotiin.

Pauli tarttui auran puikkoihin ja antoi hevosille lähtömerkin.

Hän kuuli Sirkan ja pojan äänen, viilu alkoi kiertyä . . . hän puristi kätensä auran kurkiin . . .

Paulia ei enää peloittanut astua vakoa. Hän oli saanut sielulleen vahingon, mutta nyt hän vaelsi sitä tietä, missä sairaat paranevat — vaelsi yhdessä pojan ja Sirkan kanssa. Hän näki unensa läpi kulkevansa kohti kuolemaa, mutta hän ei tuntenut enää pelkoa — hänen lähellään oli Sirkka, poju oli saanut äidin.

KIRJALLISUUS

VÄITTELYÄ SIELUN TODELLISUUDESTA.

Näyttää siltä, että *F. J. Kantola* kirjallaan »*Sielun todellisuus*» olisi pistänyt syvälle materialistisen maailmankatsomuksen muurahaispesään, koska sieltä on noussut niin ärhäkkä kihinä, kuin mitä osoittaa Aarne Teräksen arvostelu mainitusta teoksesta Tulenkantajain 42—43 n:oissa v. 1933, ja jossa se leimataan suorastaan järjettömyydeksi ja höyrypäisen kuvitteluiksi, epäsuorasti myös vanhoillisuuden ja taantumuksellisuuden hyökkäykseksi marxilaista materialismia vastaan, joka näyttää kirjoittajan mielestä olevan kaiken maailman arvoitusten ratkaisija ja totuuden viimeinen sana. Myöskin on aivan mielivaltaista ja väärää samastaa idealismi ja taantumuksellisuus, materialismi ja edistys.

Tosinhan voidaan intoutua tuollaiseen paatokseen huomatessa sekapäisyyttä esitettävän selvänä totuutena, mutta tässä tapauksessa ei arvostelu vastapuolen edustajien halveksivilla nimityksillään vakuuta ketään olemattomalla tasapuolisuudellaan huolimatta laajasta vuolaudestaan dialektisen materialismin puolesta sielullisten ja koko maailmankin arvoitusten ratkaisijana.

Sivumennen esihuomautuksena voitaisiin sanoa, että jo määritelmä dialektinen ei anna mitään luotettavaa totuusvakuutta, vaan päinvastoin hyvin epäilyttävän ja tympäisevän maun asian totuudenpitoisuudelle. Dialektiikalla, alkuaan keskustelutaito, kaunopuheisuus, on myöhemmin ruvettu ymmärtämään taitoa esitellä *näennäisiä* todisteita, saattaa vastaväittäjä ymmälle käyttämällä huomaamatta loogillisia virhepäätelmiä y.m.s. Sillä eihän mikään dialektinen ajatusrakennelma ole vahvempi kuin sen heikoin kohta. Kun heikoin rengas ajatusketjussa murtuu, luhistuu myös koko komealta näyttävä rakennelma. Niinhän on käynyt Hegelin filosofian — jolle myös Marx rakentaa materialistisen maailmankatsomuksensa — ja jolla ei enää ole muuta merkitystä kuin hävinneen muisto.

Aarne Teräs tunnustaa, että varhaisemmat nykyajan mekaanisen materialismin edustajat olivat erehtyneitä kloopareja, mutta vakuuttaa, että myöhäisemmät n.s. dialektisen materialismin edustajat ovat löytäneet ihmishenkeä — sit venia verbo — tyydyttävän totuuden ihmisestä, hänen olemuksestaan ja suhteestaan ihmiskuntaan ja muuhun maailmaan.

Joka tahtoo uskonsa johonkin elämänkatsomukseen pitää, hän sen kernaasti pitäköön, olipa se kuinka hullu, epätieteellinen tahi epätodenmukainen tahansa, mutta totuuden etsimisessä annettakoon vastakkaisellekin näkökannalle tasapuolinen oikeutuksensa ilman ylimielisiä ja perusteettomia halventavia letkauksia, sillä samanlaisia halpamaisia taistelukeinoja voisi toiseltakin puolelta samalla oikeudella käyttää vastapuolestaan.

Sitä, joka pyrkii totuudellisuuteen, saavuttamaan yleisesti tyydyttävän kannan jossakin siksikin vaikealuontoisessa, monisäikeisessä ja vielä salaperäisessäkin asiassa kuin sielun todellisessa olemuksessa, ei voida vakuuttaa puoleen tahi toiseen jollakin sentapaisella arvostelukirjoitelmalla, olkoonpa se olevinaan kuinka tieteellisiin opinnoihin perustuva tahansa, kuin esim. Aarne Teräksen, vaan hänen täytyy itsensä suorittaa ehkä vaikea ja raskaskin tutkimistyö käyttäen loogillista ajattelua, omia havaintoja ja toisten kokemuksia tasapuolisuudella.

Ei dialektinenkaan materialismi pysty lausumaan viimeistä sanaa sielun todellisuudesta tahi hengen olemattomuudesta. Tutkijan on ennakkoluulottomasti käytettävä kaikki tarjolla olevat mahdollisuudet, olkootpa ne vaikka mesmerismin, hypnotismin, somnambulismin, telepatian, spiritismin, teosofian tahi yleensä n.s. okkultismin aloilta.

N.s. okkultiset eli salaperäiset asiat ja tiedot ovat melkein näihin eli viime vuosikymmeniin asti vielä olleet »salattuja» ja useitten tiedemiesten yliolkaisen halveksunnan alaisia, mutta salatutkin asiat tulevat vähitellen julkisiksi, ja kun tiedemiehet alkavat ylettyä niihin, tulevat he huomaamaan, että monet asiat tulevatkin ymmärrettäviksi ja saamaan oikean selityksensä. Luonnontieteellinenkin käsitys henkevöityy ja irroittuu karkeammasta materialistisesta käsityskannastaan, kuta hienompia havaintoja »materiasta» tehdään, kuten uudemmat keksinnöt sillä alalla osoittavat (atomienergia, näkymättömät säteilyt y.m.s.).

Täytyihän edesmenneinä vuosisatoina tieteen edustajien pitää ajatuksensa jokseenkin salassa kirkon edustajien suvaitsemattomuudelta ja vainolta, samoin täytyi samasta syystä uskonnollisiakin ajatuksia suojella salaseuroissa, kunnes aika on kypsynyt vapaamielisempään, ennakkotuomiosta vapaaseen »ainoasta oikeasta» opista poikkeavien käsitysten ja niiden edustajien kohteluun.

Ennen kulki tiede edellä ja kirkko vastustaen ja vastahakoisesti perässä täytyen askel askeleelta tunnustaa tieteen kumoamattomat saavutukset. Nyt käyvät okkultiset harrastukset ja saavutukset edellä, tiede vastustaen ja vastahakoisesti jäljessä, mutta täytyen tunnustaa ja omaksua okkultismin saavutukset. Kirkko vieläkin jälkimmäisenä.

Tiedemiespiireissäkin on vastoin tieteellisen tutkimuksen perusvaatimusta, ennakkoluulotonta suhtautumista jokaiseen tutkimusalaan, useinkin ja vielä edesmenneinä vuosikymmeninä vallinnut ennakolta tuomitseva ja hylkäävä oikeaoppinen »materialistinen» suhtautuminen varsinkin kaikkeen metafyysilliseen ja okkultiseen. On sentään ollut sellaisiakin rohkeamielisiä, ennakkoluulottomia tiedemiehiä, esim. Aksakow, Flammarion, Schiaparelli, Lombroso, Richet, de Rochas, Wallace, Crookes, Lodge, Myers, Maxwell, Zöllner, Schrenck-Notzing, Crawford y.m., jotka ovat pannen kuuluisan maineensa tiedemiehinä alttiiksi pilkalle ryhtyneet tutkimaan noita ennakolta humbuugiksi tuomittuja okkultisia asioita, ja ovat voineet päästäkin valaiseviin, kumoamattomiin tuloksiin niiden todenperäisyydestä.

Näitä tuloksia on F. J. Kantolakin kirjassaan ottanut tukemaan käsitystään sielun todellisuudesta ja sen ylivallasta ja jatkuvaisuudesta yli sen, mitä nykyisellään tavallisesti käsitetään »aineella». Ajattelun johtopäätöksiinhän Kantola väitteensä perustaa eikä edeltä omaksuttuun uskoon. Ne eivät siis mitenkään ole fideismiä eli uskolla omistamista. Yksistään ideoille ja päätelmille perustuva ajatusrakennelma saattaa pettää, kuten jo on huomautettu, mutta ottaen myös havainnot ja kokemukset ja monipuolisen vertailun avuksi ja perustaksi voidaan päästä varmempiin tuloksiin. Mutta havaintoja ja kokemuksia voidaan

suorittaa, paitsi aistimilla, mitoilla ja koneilla, varsinkin juuri sielutieteen alalla myöskin sisäisillä havainnoilla, jotka saavat sitä enemmän varmuutta, kuta yleisempinä niitä havaitaan. Sattuuhan sitäpaitsi, että jollekin yksilölle, jolla on tavallista suuremmat sielunkyvyt ja hengenlahjat, neron sisäiselle katseelle avautuu paljoa laajemmat ja kirkkaammat näköalat ja selvenee asiain yhteys, kuin meille tavallisille ihmisille. Tällaiset nerothan tiedettä ja yleistä tietämystä eniten rikastuttavat ja eteenpäin vievät.

Sielun todellisuuskysymyksen tutkiminen ja arvioiminen kaikessa laajuudessaan ja monipuolisuudessaan ei tietenkään ole mahdollista tällaisten kirjoitelmien puitteissa kummaltakaan puolelta, mutta mitä sielun primäärisyyteen tahi sekundäärisuuteen aivostoon tahi aineeseen nähden tulee, niin pitäisihän jokaiselle vähänkin ajattelevalle olla selvää, että hän itse, ihmisen minä eli itsetajunta, ihmisen henki se on, joka tahdollaan ponnistaa ajatuksiaan, antaa niille haluamansa suunnan ja mielensä mukaan ajatuksiaan ja muita sielun kykyjänsä käyttelee, eikä päinvastoin tiedoton aivotoiminta ihmisen ajattelua ja toimintaa ohjaile, tahi jos näin tapahtuu, niin on ihmisen sielun tila enemmän tahi vähemmän epänormaali, jollakin tavoin tasapainosta horjahtanut, häneen ei suhtauduta vakavasti arvostellen eikä *hänen sanoihinsakaan* luoteta. Jos ihminen kieltää sielunsa tahi henkensä primäärisyyden, niin hän kieltää itsensä, kieltää pitämästä itseään vakavamielisenä.

Niinikään kysymys siitä kumpi, aate vai luomus on primäärinen, ei voine saada muuta tunnustusta, kuin että aate käy luomuksen edellä, että siis myös maailman kaikilla luomuksilla, koko maailman kaikkeudella täytyy olla luova ajatuksensa, maailman sielu tahi maailman henki, olkoonpa että moni seikka meidän käsityksellemme näyttää ristiriitaiselta ja riittämättömältäkin, ja että maailman luova ajatus näyttää ikäänkuin kokeilevan ja kehittelevän luomuksiaan, hylkäävän ja hyväksyvän, ja jättävän luomuksilleenkin osan kehitys- ja luomistyötään. Mutta vielä suurempi järjettömyys olisi ajatella kaiken syntyvän ilman ajatusta, järjettömyytenä, satunnaisena leikkinä ja sekamelskana. »O ve! O alla fasor i förening, en värld förutan Gud och plan och mening!» (V. Rydberg). Ehkäpä tulemme vielä tunnustamaan Platonin ideaopin ainakin perustajatukseltaan oikeaksi ja hänet itsensä yhdeksi ihmiskunnan »valistuneita».

Mutta mitä sanookaan Egon Friedell Karl Marxista, jonka ajatukset näyttävät Aarne Teräkselle olevan totuuden korkein valo: »Marx on Darwinin ohella yhdeksännentoista vuosisadan vaikuttavin oppinut, vaikka hän oli yhtä vähän filosoofi kuin tämäkin. Hänen pääteoksensa »Pääoma», josta hänen elinaikanaan ilmestyi vain ensimmäinen osa, on peräti mutkikas, taidokkaasti ja keinotekoisesti sepitetty järjestelmä abstraktisia määritelmiä ja päätelmäkuvioita, joka ei ainoastaan köyhälistölle, vaan keskitason sivistyneellekin on laajoilta osiltaan käsittämätön.»

Ja entäpä Lenin, jonka kirjoittaja näyttää asettavan yhtä korkealle, jollei korkeammalle totuuden julistajana? Olkoonpa hän ollut kuinka terävä älyniekka ja hänen vaikutuksensa erään maapallon suurimmista kansan kohtaloon mitä mullistavin ja välillisesti muihinkin, niin meitä puistattaa tämän Iivana Julman henkisen perillisen kyynillinen, niin, infernaalinen suhtautuminen jopa omaan kansaansa, niin ettei ole luottavaa halua syventyä hänen ajatusrakennelmansa pätevyyteen, eikä »siunaukselliseen» vaikutukseensa köyhälistön elämän kohottamiseksi kommunismilla, sillä *arvaahan sen, mitä siitä tulee, kun paholaiset käyvät muka toteuttamaan kommunismia, joka soveltuisi vain enkeleille.*

Mutta olkoon kullekin suotu pitää jumalansa, auktoriteettinsa. Omakohtainen arviointi meille lopultakin on tärkeintä, vaikka käytämmekin siinä hyväksemme toisten saavutuksia. Rehellinen pyrkimys on arvokkainta ja kunnioitettavinta itsekullekin. Se tunnustus suotakoon myös F. J. Kantolalle hänen työstään sielun todellisuuden todistamiseksi, sillä sen varmuus on meille mitä suuriarvoisin asia. Ei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaikka leipääkin täytyy olla.

G. A. Brander.

KOHTALONKUKKA.

Tarhuri tietää, että
taimi ei ilman vettä
kasvaisi, kantaisi kukkaa.

Jumala tietää, että
ihminen kyynelettä
elämän helposti hukkaa.

Siksipä kohtalonkukka,
hopean-, kullannukka
kantavi kukkana taakkaa.

O. PELTOMIES.

PUHUVAA TAIDETTA.

Kirjoittanut V. Arti.

Eero Järnefeltin erikoiskykyihin kuuluu kuvattujen henkilöiden sielunelämän esittäminen. Usein hän onnistuu vetämään esiin sen salaisimmatkin sopukat ja luomaan sekä kasvonilmeiden että asentojen ja ympäristön avulla tyhjentävän kuvan henkilöittensä luonteesta ja olosuhteista. Huvittavimpia näytteitä tästä on hänen v. 1909 maalattu, Ateneumissa oleva taulunsa »Lukeva tyttö», jossa taiteilija on verrattomalla tavalla syventynyt lapsipsykologiaan.

Taulussa esitetään katsojille 14—15-vuotias tyttö, joka istuu korituolissa vaipuneena lukemiseen. Taiteilija on hauskasti viitannut siihen, mitä kirja sisältää, laittamalla tytön pään ympärille kullanpunaisen kehän (hohtava korituolin selusta ja tuolinmatto, jonka lämmin punaväri pistää erikoisen selvästi esiin tytön tummanruskean tukan vierestä). Varmemmaksi vakuudeksi on akkunalle maalattu ruukkukasvi, jossa on kaksi isoa, räikeänpunaista kukkaa; kukkien väriä korostaa akkunasta näkyvä hyvin tummansininen järvenselkä. Rakkaus, tulinen rakkaushan se on alkanut elää tytön sydämessä, ja hän lukee parast'aikaa lemmenromaania, joka kiinnostaa häntä kovasti. Hän on vajonnut hervottomaan asentoon, ja hänen kätensä pitelevät veltosti sylissä lepäävää kirjaa; hänen kasvoillaan kuvastuu jännitystä, ja voi miltei nähdä rinnan kohoavan hänen vuoroin kuumasti hengittäessään, vuoroin pidättäessään hengitystään. Hän on varmaankin yksin neitsytkammiossaan perheen kesähuvilassa (hän on selvästi kaupunkilaistyttö) ja on sen vuoksi voinut rauhassa vaipua lukemiseensa ja unohtaa koko ympäristönsä.

Kirja mahtaa nyt olla jännittävässä kohdassa: he ovat tutustuneet toisiinsa (ollaan vasta alussa), ja selvitettäväksi jää, saavatko he myös toisensa. Tytön ilmeestä kuitenkin näkyy, että hänelle ei suinkaan ole pääasiana vain seurata kirjan juonta, vaan hän samalla syventyy sisällykseen. Hänen kasvonsa osoittavat myös epäröintiä: hän ei tiedä, kuinka hänen olisi paras käyttäytyä kahta ihailijaansa kohtaan; että niitä on kaksi, toinen etuoikeutettu, siihen on taiteilija kouraantuntuvasti viitannut ikkunalta, näköpiiristä paistavan kahden kukan avulla, joista toinen, isompi, riippuu ylempänä. Tyttö etsii elämänviisautta romaanista, joka ehkä on Linnankosken »Laulu tulipunaisesta kukasta»; siihenkin näyttää viittaavan räikeänpunaisia kukkia kantava ruukkukasvi sekä kirjan koko. Se oli ilmestynyt muutamia vuosia aikaisemmin ja ehtinyt päästä parhaaseen maineeseen. Etukansi on ikäänkuin tahallisesti käännetty syrjään katsojalta; syntyy vaikutus, että kirja sisältää hänen ikäisilleen vähemmän sallittua lukemista.

Auttaako romaani sitten tyttöä selvittämään oman elämän suurta probleemia, ensimmäistä rakkautta? Ei paljoa. Hän on jo tehnyt päätöksensä siitä, kummalle hän jakaa suosiotaan tai ylipäänsä, miten hän periaatteessa suhtautuu asiaan; kysymys on vain diplomatiasta, siitä, missä määrin ja millä tavoin hän ilmaisee tunteitaan, sillä vielä hän ei ole niitä ilmaissut; tytössä ei ole vähääkään kihloissaolevien tai asiansa silmäyksillä sopineiden voitonvarmaa säteilyä. Varma hän kyllä on asiastaan, mutta se »suuri sana» on vielä sanomatta, ja molemmat ihailijat, koulupojat, mahtavat kuljeskella huokaillen ympäristössä. Kaukana he eivät ole, se näkyy tytön tyynestä ja tyydytetystä olemuksesta.

Toista akkunanpuolikasta peittää huomiotaherättävästi uudin, jonka tyttö on itse vetänyt eteen siltä varalta, että joku katsoisi sisään akkunasta. Uutimen ja keskipuun väliin hän on jättänyt isohkon raon, joten kaikki näyttäisi tahattomalta. Tytön supussa olevista huulista näkyy, että hän panee vastalauseensa kirjassa kuvattuja asioita vastaan; Olavin kevytmielisyys ei varmaankaan häntä miellytä.

Tyttö on muuten ikäisekseen hyvin kehittynyt, älykäs ja päättäväinen sekä panee suurta huomiota ulkoasuunsa. Tukka on kammattu silminnähtävällä huolella ja kiharat vedetty olkapäille, osaksi jotta ne eivät pörröttyisi tuolinselustaa vastaan, osaksi, vaistomaisesti, koristeellisuuden takia: milloin hyvänsä voisi joku, ehkäpä etuoikeutettu ihailija itse, koputtaa ovelle, ja on hyvä olla asennossa, josta voi ilman muuta kohottaa silmänsä tulijaan: »ai, kuinka minä hämmästyin!» — »Mitä sinä luit?» kysyy tulija. — »En sano», vastaa tyttö sen näköisenä kuin hän olisi tutkinut keittokirjaa, ja kirja pistetään välinpitämättömästi pöytälaatikkoon, jota ei unohdeta äänettömästi lukita, sill'aikaa kuin ihailija hypistelee lakkiaan ja kysyy: »tuletko soutelemaan?» Tyttö tulee kuin ikävää velvollisuutta täyttääkseen; vasta järvellä hän alkaa ohimennen keimailla.

Suan kaet sitä minnäe sannoo sanottavan?

— Halloo, halloo . . . onko 532?

— Kyllä on.

— Vae nii! Teällä huasteloo erräänlaenen isäntämies voan. Iikka Matilainen sieltä Kuopijon takkoo. Halloo, työkö se rustootta niitä relamenttijä er asjoista lehtiin?

— Minä.

— No, sitähän minnäi, että oikeeseen tässä satuttiin. Päivee, päivee voan. Ette työ taija ennee muistoo minnuu?

— Enpä oikein.

— Koetelkoohan vaevata hiukan sitä peäkoppoonne. Minä oun se viimetalavinen matkakaver.

— Ahaa, nyt muistan. Satuimme samaan vaunuun Pieksämäellä ja te olitte kovin kyllästynyt nykyiseen yhteiskuntajärjestykseen.

— Niihän minä olin. Lupasin tehä siinä korjooksia, kunhan piäsen tyttäreni luo kylläilemmää Helsinkiin. Hän on naimisissa elläintohtorin kanssa. Kyllä kait työ muistatta sennii?

— Kyllä. Oletteko nyt Helsingissä?

— Jo tok. Teältähän minä huastelennii.

— No, miten on työ sujunut?

Puhelimesta kuului äänekäs naurunremahdus.

— Huonosti! Senhän voitte arvatakkii. Ei kukkaa ou kallistanna puhheillen ies toesta korvoosa! Semmonen on mualima! Tyttären on sanonna, jotta saisin pittee enemmän tätä suuvärkkiän kiinni, mutta pijä nyt, kun ei pysy. Tämän suuvärkkin tähenhän minä nyttii jouvuin tähän telehvooniin, jotta saisin tuasiisa sannoo teille muutaman sanan. Viikon piästä lähen jo poikkeen, sillä alan soaha teällä jo tarpeeksen. Mahatteko kyllästyvä, minulla oes paljon huasteltavvoo?

— Antakaa tulla vain. Kuuntelen mielelläni. Onko teillä jotakin erikoista kerrottavaa?

— Minulla ois vaekka kuinka paljo. Ja sen minä sanon, jollei jottain apuva nyt jostain päin tule, niin koko kansa männöö niille niin kuhutuilleen — niinkuin nyt ymmärrättä — takamuksilleen!

— Oho!

— Se on selevä! Alastomuuskulttuur on jo niin silimäänpistävee, jotta ihan tekköö pahhoo! Jokkaesessa uuvessa muistopahtaassa on pelekkiä alastommii immeisiä. Miltä se näättää tavallisen immeisen silimiin! Ennen mualimassa olj kaikilla voatteet piällä. Oes niillä sepillä sietännä olla jottain ympärillään. Ei ne ois siitä pillaantunna. Onhan sillä seppä Ilmarisellai siinä ylioppilaihen talossa vuatteet piällä. Enkä minä ou vielä ikänän nähnä alastonta seppee pajassa. Outtako työkään.

— En, mutta niitä pitää katsella taideteoksina.

— Mittee se kansa ymmärtää sellaisesta taiteesta? Kansahan niitä tok kahtelookin ja kansoo varten kai ne on tehtynnäi. Mutta näkkyy olovan niij, jotta jos joku immeinen olj se sitten mikä taiteilija hyvviinsä, on soanna itelleen jonniilaisen nimen, ja se sannoo jottain hulluva, ja tekköö vieläi hullumpata, niin tätä nyt sitten pietään taiteena! Kyllä minä ehin jo tellä ollessanj kuulla, mittee puhetta niihen pahtaihin ympärillä piettiin. Se olj kaakana taiteesta! — Ja outtahan työ, neiti, käynnä etuskuntatalossa?

— Kyllä. Niistä veistoksista on jo tarpeeksi riidelty.

— Eikä ou. Niistä pitäs riijellä niin kauvan, että jokkaiselle ilimestyisi paeta piälle! Osataanhan tässä muassa riijellä puseroistai, miksei sitten paijoista! *Mittee työ sanoisija, jos Väinämöinen rimputtelis kanneltaan siinä seppo Ilmarisen nuapurina ilikisillää?* Tahi jos revittäs rokit Ruuneperiltä ja Topeljukselta? Häh? Ja miltee näättäs apostolit Suurkirkon talolla iliman pienintäkkää voatteen suikaletta? Elekee naaroo, neiti, alastomien pahtaihen paekka oes jossaen taijekokoelmassa, missee niihen tekijät saes käyvä niitä ihhailemassa, tai sitten semmoisessa paekassa, jossa tohtoriks lukovia pannaan tutkimmaan immeisten lihaksija.

— Kaksi sarjaa! Kiirehtikää! kuului keskuksesta.

— Antakee kolomaas sarja! Toiset suavat nyt outtoo, minulla on vielä huasteltavvoo, sanoi ukko Matilainen ja jatkoi keskeytynyttä puhettaan. — Kuulkeehan neiti, tässä täätyy kiirehtijä. Harrastattako työ sitä nuamavärkkitaijetta, joka näkkyy tekövän jokkaisesta naesenpuolesta taiteilijan?

— En ymmärrä . . .

— Vae että ymmärrä? No, nähnynnä outta aenai. Se on ihan kaaheeta, että naesten pittää mualata huulesa ihan marskilaesella värillä — punasella niät! Minä oun kysynnä tältä tyttären mieheltä, tokko sellaesella naesella on toivoo suaha miestä itelleen — nii se vastas, että on monnii niistä suanna. Muotia sanovat! Voi, ryökäle, en ossoo paremmin sannoo! Onkohan ennee mittää, jota nykyaijan naenen ossois hävetä! Nehän vetävät haikujae niinkuin korsteen! Ihan henksauhuja! Pitäs tok miehen vuatia naeselta enemmän immeisyyttä! Miltee se näättää, kun perreen äet leipoo, tahi tekköö jottaen huushollija sikkaar hampaissa?

— Minkä naiselle nyt sitten mahtaa?

— Tuasiisa työ naaratta ja pilkkootta, mutta sen minä sanon, jotta oes tehtävä kieltolak, Isänmuan tulevaisuuven tähen, ettei s e m m o s t a n a e s t a s u a n a i j a !

Viimeisen lauseen ukko Matilainen sanoi niin jyrisevällä äänellä, että olisi luullut puhelintorven halkeavan.

— Eikö se olis selevemp? Ja ettäkö työ usko, jotta apu tulis? Sillä kuinka hiijessä semmonen naenen ossoo kasvattoo lapsija, joka ei ossoo hoetoo ies ihteesäkkää! kuului yhtä ankarasti.

— Kolme sarjaa! Viisitoista minuuttia!

— Elekeehän nyt, neiti, siellä keskuksessa hättäillä! Antakee neljääs sarja! Minä julumistun joskus, ja minä julumistuin tuasiisa. Ja silloin kun minä sen tien, en lopeta puhettan, ennenkun se loppuu itestään. Halloo, neiti, vieläkö työ outta siellä langan toisessa piässä?

— Vielähän minä olen.

— Ettäkö työhii ou sitä puoluvetta, jotta niinkun vuoajitaan ylleisiin virkoin papereita ja toistuksija jos jonniilaisia, niin niitä pitäs vuatija myös naimisiin mänövältä naeselta. Siihen ei kelepookkaa jokkaenen muotija seuroova kutjake, joka ei ossoo muuta kun ihteesä laittoo! Siinä sitä tarvittas enemmän totistuksija kun ybessäkkään muussa virassa! Luuloovatkohan nuo naeset, jotta naimisissa tarvitaan čjjyvärillä mualattuja huulija ja henksauhuja! Naesista sen näkköö, millaenen tulevaisuus kansalla on. Tällä kertoo se aenae näättää pimmeeltä!

Ukon puhe häipyi kuin maan alle. Keskuksen neiti kuului kiirehtivän. Hetkisen kuluttua kuului jälleen:

— Halloo, neiti, elekeehän nyt ottoo tätä minun puhettan miksikään suarnaksi, vaekka se vähän sille mallille viäntyykin. Mutta tämä on totta asijata kaekki. Ja ne immeiset siellä etuskunnassa istuskeloovat vuan ja tuhloovat aekaasa niihin kapinajuttuin ja puseroihen kanssa, eivätkä huomoo ollenkaa, että mualima sillä aekoo mänöö toiselta kantilta ihan kerrassa kanttui! Puseroja vuan tahotaan riisua. Mutta minä hirviäisin vuatija, jotta naesille puserot ja vielä sakon

Jatkoa siv. 206.
»Neiti» ja Raoul af Hällström samassa näytelmässä ohjaajana. Sven Hilden vieraili pitemmän aikaa toissa keväänä Tampereella ohjaten näytelmän »Ennen Auringonlaskua» (Hauptmanin) ja esittäen itse pääosan. Myös Turun Teatteri on vieraillut Tampereen Teatterissa.

Tampereen Teatteri nykyisellään on ennenkaikkea etsijäteatteri. Se ei ole kriisistä huolimatta koskaan vajonnut yleisön makuteatteriksi. Modernit näytelmät ovat aina kiinnostaneet johtaja Eino Salmelaista. Hänen ehkä suurin ohjaajasaavutuksensa oli Minna Canthin »Sylvin» modernisointi. Senjälkeisiä saavutuksia ovat Eugen O'Neillin »Neekeri» ja Elsa Soinin »Liukurata», joka viimemainittu Tampereella saavutti menestyksen näytelmän monista heikkouksista huolimatta. Ohjaajatekona se herätti mielenkiintoa. Mainittakoon vielä Tampereen Teatterin viimeaikaisesta ohjelmistosta toissa talvena esitetty Devalin »Neiti», jossa Aino Mattila sai suurenmoisen menestyksen kohoten yhtä korkealle kuin Elsa Nyström Helsingin Ruotsalaisessa Teatterissa.

Tampereen Työväen Teatteri on maamme ensimmäinen työväenteatteri. Ja missä on se suomalainen ohjaaja, joka voittaa Kosti Elon, Tampereen Työväen Teatterin »grand old man'in» suuret ohjaajasaavutukset, sellaiset kuin Tollerin »Heijaa, me elämme», tai Chlumbergin »Verdunin ihme». Elo rakastaa realistisia näytelmiä. Hän hallitsee erinomaisen hyvin massan. Koskaan ei Tampereen Työväen Teatterissa ole päässyt kehittymään tähtinäyttelyä.

Shakespeare on myös usein ollut teatterin ohjelmistossa ja Elon 35-vuotistaiteilijajuhlassa juhlija esitti Shylockin osan »Venetsian kauppiaassa». Seurasi »Verdunin ihme», joka mahtavuudellaan miltei löi varjoon Kansallisteatterin sinänsä ansiokkaan esityksen. Kalima oli enemmän käsittänyt näytelmän unennäkönä, mutta Elo tarttui suoraan näytelmän kipeään julistuksenomaisuuteen. Hänen käsissään nuo ylösnousseet haamut olivat tosiaan lihaa ja verta. Myös teatterin lavastajan Jussi Karin saavutus oli mieliinpainuva. Sitten seurasi jälleen uusi suurnäytelmä. Kosti Elo täytti toissa keväänä 60-vuotta ja esitti pääosaa unkarilaisessa proletäärinäytelmässä »Kultainen kello».

Syyskauden huomattavin näytelmä oli Pekkasen »Kuka on syyllinen», joskin itse näytelmä on melko raskas, paikoitellen jopa heikkokin.

Kevätkauden näytelmistä parhaimman menestyksen sai »Broadway»-niminen amerikkalainen näytelmä, jonka maist. Raoul af Hällström ohjasi. Itse näytelmä on rikosnäytelmä ja siinä kuvataan kiihkeää amerikkalaista elämää.

Zuckmayerin »Köpenickin kapteeniin» ei oltu saatu sitä samaa mehua kuin Turussa. Se oli raskaampi ja harmaampi. Väinö Luutonen Köpenickin kapteenina oli harras ja herkkä.

Paitsi syksyllä esitettyä draamaa »Raja» (Välisalmi—Rajakoski), Kersti Bergrothin »Anu ja Mikko» ja saksalaista liike-elämäkuvausta »Raha nauraa» on esitetty useita operetteja. Vierailijoina ovat olleet Ritva Aro ja Vilho Ilmari, viimemainittu »Köpenickissä». Loppukeväällä esitettiin hyvä farssi »Rouva Pormestarinna», melkein samanaikaisesti kuin Turun Teatterissa.

Tampereen Työväen Teatteri on aina ollut hyvin lähellä tamperelaista työväkeä, joka on aina täyttänyt katsomon, joten yleisöpulaa ei teatterin katsomossa ole. Näyttelijöistä kiinnostaa Kaarlo Kytö ehkä eniten, sillä hänen asteikkonsa on osoittautunut harvinaisen laajaksi — operetista draamaan saakka. »Verdunin ihmeessä» hänen Girgenrothissaan puhui sydäntäsärkevästi raajarikkosotilas ihmisyyden puolesta.

Uno Vikström on myös etevä näyttelijä, jonka parhaita osia ovat olleet valtakunnan kansleri »Verdunin ihmeessä» ja toinen päähenkilöistä ranskalaisessa komediassa »Kaksi rakkautta». Elna Hellmanin veroista koomikkoa tapaa harvoilla maamme näyttämöillä, voipa sanoa, että hän on naiskoomikoistamme luonnollisin ja välittömin.

Millään muulla näyttämöllä ei ole ymmärretty niin hyvin Jalmari Finnen näytelmiä kuin Tampereen Työväen Teatterissa, jonka traditiooneihin on kuulunut esittää joka vuosi Finneä. Elna Hellmanin loistosaavutuksia ovat osat »Pitkäjärveläisissä» ja »Sysmäläisessä». Toissa vuonna teatteri vieraili Helsingissä teatteripäivillä esittäen Finnen »Suutarin tyttäret», joka sai yksimielisen tunnustuksen.

Matti Lehtelän parhaita osia on suutarinsällin osa mainitussa näytelmässä. Lehtelän näyttelijätemperamentti on nuorekas ja valoisa, aina iloinen.

Lyyli Eriksson esittää tavallisesti vanhojen naisten osia, joista huomattavimpia viimeaikaisista on äidin osa Pekkasen näytelmässä.

Vappu Elo on tavallisesti operetin toisen parin osissa. Hänen kylmähkö taiteilijatemperamenttinsa saa kuitenkin toisinaan erinomaisen kauniita ilmauksia kuten pieni ja vaatimaton osa »Broadwayssa» ja »Verdunin ihmeessä».

Hugo Makkosen leppoisa huumori pääsi oikeuksiinsa varsinkin »Venetsian kauppiaassa» sekä operetissa »Keskiyön tango».

Oili Jaatisen sykähdyttävää temperamenttia olemme saaneet m.m. ihailla tanskalaisessa komediassa »Kotiorjia». Aarne Jaatinen soveltuu hyvin hienostuneen, ranskalaisen mentaliteetin kuvaajaksi kuten näytelmässä »Verdunin ihme».

O. Bonsdorff.

---

uhalla! — Ja jos etuskunnassa vuan olis sitä oekeeta tiplomoattista viekkaatta enemmälti, niin ne miäräis ne puserot uuvelleen miehille. Näetsen, ne naeset kun seuroovat miesten muotija ihan kaekessa, paitsi ei parrassa, niin oes toivoo niihennii yllä nähä muutae kun selekävileitä ja paljaeta olokapäetä!

- Mutta ne puserot ovat vaarallisia. Niiden on väitetty kiihoittavan . . .

— Voiko isänmuallisuus kiihottoo oikeeta kansalaista! huudahti ukko Matilainen kiivaasti. — No, ja jos se sen tekköö, niin suappii se sen tehä! Mittee meijän tarvihtoo tässä pelätä sitä, jos kommunistit sattuis suamaan hermoramppija yhen puseron ja ravatin tähen! Sietäs ne tok ies sen suaha! Isompoo rapsaasta ei niille kuitenkaa näy annettavan!

— Neljä sarjaa! Lopettakaa olkaa hyvä!

Mutta ukko Matilainen jatkoi täynnä pyhää kiivautta:

— Mutta toesekseen. Ei puseron riisuminen tehnä mittää pahhoo, sillä isänmuallisen immeisen tuntoo tok jo nenän asennostae ja siitä on hyvä, jotta ei siihen lak pysty!

— Katkaistaan! kuului keskuksesta.

— . . .ja jos vielä kaekista naesista tulis vihonviimeinnii oekeita naesija, niin ei oes hättee enempee isänmualla, kun sen kansallakkaa! No, terveeks vuan! Niin, ja kuulkees, kun minä vielä hiukan vihjoon . . . että *eikö sen puseron iestä vois miespuoliset immeiset kasvattoo itelleen »heil Hitler partoo» . . . tokko minkäänlaenen polliisi kykenöö sitä nyppelemmää . . .* Heh, heh, heh!

Loppusoitto.

Laura Soinne.

2-TERÄINEN MIEKKA

„AIKAMME NAINEN" 1890-LUVULLA.

Viime vuosisadan viimeisellä vuosikymmenellä vietti Helsingissä kaksi ja puoli vuotta espanjalainen kirjailija ja runoilija *Angel Ganivet y Garcia* ollen Espanjan pääkonsulina Venäjää ja Suomea varten. Tänne oli hän saapunut Antwerpenista, täältä määrättiin hänet Riikaan. Viimemainitussa paikassa tuli hän viipyneeksi vain vähän aikaa, yksinäisyystunteen elättämä melankolia sai voiton, hän hukuttautui kaupungin ohi virtaavaan jokeen.

Angel Ganivet on kirjoittanut romaaneja, draamoja, esteettisiä tutkimuksia, matkakuvauksia. Lähinnä viimemainittuun lajiin kuuluu v. 1898 Granadassa ilmestynyt teos C a r t a s F i n l a n d e s a s, joka sisältää m.m. pari lukua suomalaisesta naisesta. Luvun, joka sisältää »suomalaisten naisten esteettisiä ominaisuuksia käsittelevää hyväntahtoista kritiikkiä», jätämme toistaiseksi, sensijaan julkaisemme otteita luvusta, jonka nimenä on »Nainen sosiaalisessa elämässä, naimattomana, naituna, leskenä ja eronneena». Toivomme, että ne toisivat esiin eräitä uusia puolia »naiskysymyksessä», jota Pohjatuulen palstoilla on jo niin laajasti käsitelty.

Ganivet huomauttaa aluksi, että päinvastoin kuin muualla maailmassa ei Suomeen nähden riitä se, että puheen ollessa inhimillisestä olennosta puhutaan vain miehestä, vaan että naisella on Suomessa omalaatuinen persoonallisuutensa, jota kannattaa tutkia. Tällöin kiintyy huomio ennenkaikkea naimattomaan naiseen, naimisissa olevat ovat kaikkialla enemmän toistensa kaltaisia. — Pienestä pitäen joutuvat tytöt elämään yhdessä poikien kanssa ja tottuvat pitämään näitä tovereinaan, rakkaudestakin tulee täten enemmän lämmin ja hellä ystävyydentunne kuin hehkuva tunnelieska. — Kirjailija jatkaa:

»Suomessakin on naisia, jotka lankeavat, mutta he lankeavat, koska he tahtovat sitä ja ovat kauan harkinneet asiaa. Pää on aina toiminnassa, sydän käy tasaisesti kuin kello. Herkuleen voimat vaadittaisiin siltä, joka uskaltaisi ryhtyä kääntämään suomalaisen naisen magneettineulaa.»

»Vaikkakaan nainen ei ole täällä yhtä vapaa kuin Venäjällä, on täälläkin nuoria naisia, jotka ymmärtävät ainakin teoreettisesti vapaan suhteen edut. Mutta jos he saisivat päähänsä tehdä tyhmyyden, tekisivät he sen järjellä ajatellen. Ilmaston raikkaus, jota tukee opetus, pelastaa nämä naiset intohimon harha-askeleista; heidän pettämiseensä voidaan käyttää vain yhtä tietä, tieteellistä todistelua.»

»Don Juanin täytyisi tässä maassa muuttua professoriksi, sillä donna Ineksen rinnoilla komeilevat tieteelliset kunniamerkit. Sensijaan, että Don Juan deklamoisi intohimoisia ylistysrunoja, tulee hänen täällä keskustella sofistin tapaan.»

»Suomalainen nainen ymmärtää käyttää vapauttaan. Kuten vanhemmat Espanjassa antavat poikiensa matkustaa opiskelemaan pääkaupunkiin, missä he voivat kulkea sitä latua, jonka valitsevat, samalla tavoin sallitaan täällä tyttöjen tehdä.»

»Täkäläisistä naimattomista naisista mieltyvät muutamat vapaaseen elämään ja torjuvat päältään miehen ikeen; he rupeavat puhumaan pahaa miehistä, senjälkeen he ostavat polkupyörän ja lopuksi leikkaavat tukkansa lyhyeksi. On sellaisia emansipeerattuja kyyhkysiä, joita voisimme kutsua »auttamattomasti rumiksi», jotka leikatessaan tukkansa tekevät sen päälakea pitkin, mutta muut, he, joilla on jäljellä vielä jotain, mihin takertua kiinni, eivät menetä koskaan toivoaan ja antaisivat tukkansa kasvaa, jos joku tuntisi heitä kohtaan niin suurta mielenkiintoa tai rakkautta, että neuvoisi heitä siihen. Luulenpa huomanneeni, että ne naiset, jotka antautuvat raskaampiin toimiin, omaavat suuremman taipumuksen tunne-elämään. Heidän työnsä arkisuus vie usein herkullisen sulon heidän ilmaisutavastaan. Mutta luotaantyöntävän maskuliinisen pinnan alla säilyy naisluonnon peruspiirre, alistuminen tahtoen tai tahtomattaan miehen luonnollisen auktoriteetin alle.»

»Kummallisinta on täällä paitsi tapojen vapautta se suuri merkitys, mikä kihlauksella katsotaan olevan. Mies ja nainen voivat oppia tuntemaan toisensa hyvin tarkasti, paljon paremmin kuin espanjalaiset rakastuneet, joiden suhteita vartioivat tuhannet valvovat silmät: ja kuitenkaan eivät nuoret rakastuneet ole tyytyväisiä, he tahtovat katsella toisiaan vielä lähempää ja ystävistä muuttuvat he »kihlaantuneiksi».»

»Kihlaus tapahtuu sormuksia vaihtamalla eikä siihen sisälly mitään velvollisuuksia. On neitoja, jotka ovat olleet kolme tai neljä kertaa kihloissa. Mutta kihlaus vaikuttaa sosiaalisiin suhteisiin, sillä kihlaantuneet voivat kulkea yhdessä kaikkialla, matkustaa yhdessä ja suoda itselleen yhden ja toisen viattoman vapauden. Nuori tyttö, joka ennen tervehti tukevalla kädenlyönnillä, voi antaa kätensä ilmaista lempeää hellyyttä järjestäessään rakastetun solmiota tai ottaessaan pois rikan hänen päällystakistaan. Moraali ei siitä kärsi hiukkaakaan, koska kihlausaika on koeperiodi naiselle ja tämä tietää, että on kysymyksessä avioliiton toteutuminen.»

»Naimisiinmentyään alkaa nainen hoitaa uutta asemaansa, mutta vaihtamatta elämänsuhteita siinä määrin kuin espanjalainen nainen. Yleensä on naimisissa oleva nainen täällä suuri tyhjäntoimittaja, minkä tottumuksen hän on hankkinut itselleen naimattomana ollessaan. Mutta paitsi tätä heikkoa kohtaa samoinkuin sitä, että jotkut rouvat eivät suostu auktoriteettihallintaan, on naimisissa oleva nainen erinomainen; jatkaa kotoisten toimien hoitamista (myös varakkaissa ja korkea-asemisissa perheissä) ja auttaa miestään. Hän on kokenut ja oppinut kuin mies ja hänet yhdistävät mieheensä eivät ainoastaan rakkaus ja taloudelliset intressit vaan myöskin henkinen yhteenkuuluvaisuus.»

»Ymmärrän ja osaan antaa arvon älyperheelle suomalaiseen tyyliin, mutta asetan edelle tunneperheen *a la español*.»

»Espanjassa tapaa tiedemies tai taiteilija tuskin naista, joka tuntisi mielenkiintoa hänen työhönsä. Hänen täytyy ajatella yksin. Mutta ajattelu ei ole hänen koko elämänsä. On monta miestä, jotka eivät juuri koskaan ajattele ja ajattelevienkin joukossa on monta, jotka ajattelevat vain silloin tällöin. Äly naisessa on jotakin sekundääristä siihen osaan nähden jota hän näyttelee miehen elämässä. Olisi perin kaunista, jos nainen luonnollista tehtäväänsä jättämättä hankkisi itselleen tarpeellisia tietoja. Mutta jos hän tahtoo opiskella emansipeeratussa tai vallankumouksellisessa mielessä, on parempi, ettei hän ensinkään jätä luonnollista toiminta-alaansa, keittiötä ja lastenkamaria.»

»Suomalainen nainen ei ole vielä tyytyväinen asemaansa. Hän kadehtii venakkoa ja pohjois-amerikkalaista naista ja uskoo saavuttavansa opinnoilla miehen tason. Mutta kun hän on mennyt naimisiin ja välistä jo aikaisemminkin, hän huomaa, että tyranniudella ei ole perustustaan miehessä vaan naisen luonnossa, ennenkaikkea äitiydessä ja hän koettaa pudistaa päältään tämän epämukavan ikeen. Kun nainen hankkii itselleen erehtymättömät tiedot velvollisuuksistaan ja toimii, ei vaiston vaan harkinnan ja laskelman mukaan, nousee hän omaa luontoaan vastaan ja muuttuu kapeaharteiseksi ja lyhytjalkaiseksi mieheksi, esteettiseksi ja sosiaaliseksi onnettomuudeksi.»

»Eräs asia, joka kiinnitti huomiotani heti tänne tuloni jälkeen, oli leskeksi jääneiden naisten runsaus. Koska leskeys on eräällä tavalla sivistyneen naisen ihannetila, luulin, että sen aiheutti jokin salaperäinen syy. Tämä on kuitenkin sekä yksinkertainen että viaton asia. Nykyisestä virkavuosisysteemistä on seurauk-

MISTÄ URHEILUPIIREISSÄ PUHUTAAN?

Allepainettu nimimerkki lienee joillekin arv. lukijoistamme tuttu »Ajan Suunnan» aikaisemmilta urheilupalstoilta, joten varsinainen esittäytyminen »uutena nimimerkkinä» lienee käytännössä tässä tarpeeton. Tulkoon kaiken varalta mainituksi vain se, että taaksemme ei suinkaan kätkeydy »minkään valtakunnan auktoriteetti» urheilun enemmän kuin minkään muunkaan kulttuuririennon alalla, vaan aivan tavallinen kuolevainen ja erehtyväinen penkkiurheilija-entusiasti, jonka »kaikkinäkevästä» horisontista tämän sivun tähdenvälit tulevat vapaamielisesti päivän polttavia urheilukysymyksiä käsittelemään ja punnitsemaan.

*

Äskeiset Budapestin maailmanmestaruuskilpailut voimistelussa ja Suomen Voimisteluliiton yleiset voimistelujuhlat Pallokentällä muodostivat kesäkuun ensi viikkojen kiintopisteen urheilurintamallamme. — Voimistelujuhla, niin antiikkiselta kuin tuo itse ajatus tällä vauhdin ja valiokilpailun aikakaudella tuntuneekin, onnistui erinomaisesti, tehden voimistelulle oivallista propagandaa kansamme syvissä riveissä. Tällaiset juhlat ovat sen tulenkipinän vaalimista, joka kytee jokaisen Suomen tytön ja pojan povessa. Sen tulen ei ole sallittava sammua; se on juuri se tuli, joka oikein viritettynä ja vaalittuna panee vaarankin hetkellä suomalaisen vastaamaan kunnossa kymmentä partaniekkaa. Ja yhteisvoimistelu on mitä parhainta harjoitusta suuremmille joukoille kuriin ja järjestykseen totuttautumisessa.

*

Jonkinlaisen sordiinon voimistelujuhlien ehjään tunnelmaan asetti tieto Budapestin joukkueemme epäonnistumisesta maailmanmestaruuskilpailuissa. Tieto oli odottamaton ja sen vuoksi mieliälamauttava. Olihan meidän taitovoimistelumme mennyt viime vuosina, Savolainen, Uosikkinen, Noroma ja Pakarinen kärjessä, niin huikeasti eteenpäin, että maailmanmestaruuden piti jo olla käsien ulottuvilla. Mutta muualla oli kehitytty samassa suhteessa ja nyt kävi niin, että mestaruuden voitti Sveitsi Suomen jäädessä peräti kuudenneksi. Sellaista on kilpailu.

Ikävin tapaus näissä kilpailuissa oli suomalaisen pistetuomarin, tohtori Laeksen erottaminen tuomaritehtävästä »puolueellisuuden takia». Missä määrin tohtori L:n tuomioissa on ollut epäoikeudenmukaista kansallismielen vaikutetta tai muuten epäpätevyyttä, on tietenkin vaikeaa täältä käsin arvostella, mutta emmepä mielisi uskoa hänen arvosteluperustansa olleen sen kummemman kuin muidenkaan tuomarien, vaikka nyt ulkolaisista tuomareista arvattavasti tuntuikin oudolta se, ettei suomalainenkin voimistelija saattoi saada liikkeestään saman pistemäärän kuin joku Neri, Mack tai Müller. Me suomalaiset olemme tottuneet näkemään täällä painin ja nyrkkeilyn maakilpailuissa eräitä ulkolaisia tuomareita (etupäässä ruotsalaisia!), joita ei ole suljettu pois tehtävästään, vaikka heillä on ollut otsaa julistaa esim. knock-outin partaalla horjuva maanmiehensä voittajaksi. Tällaiseen vehkeilyyn emme ikänä usko suomalaisen tuomarin ryhtyneen. — Mutta sellaista erimielisyyttäkin nyt kerta kaikkiaan sattuu aina kilpailuissa, joissa ei järjestystä määrätä sekuntikellon ja sentimitan avulla. Niin, ettei huolita surra sen enempää!

Sveitsin suurin urheilulehti »Spot», josta olemme k.o. kilpailuja seurannut, valittaa, ettei suomalaista tuomaria oitis »diskattu» ja siten vältetty »skandaalia»... Samassa lehdessä muuten mainitaan m.m. voimistelijat »Mosikine» ja »Koebrinen», Finnland. Lieneekö tarkoitettu Uosikkis-Makea ja Noroman Mauria!

*

Viipyäksemme vielä hetkisen voimistelussa, tulkoon mainituksi naistemme voimistelujuhlat Turussa näinä päivinä sekä TUL:n samanlainen joukkoesiintyminen Helsingissä. Viimemainittu poliittinen järjestö, jolta opetusministeriömme on evännyt valtionavun ja johon puolustusministeri on kieltänyt alaisiaan kuulumasta järjestön poliittisen tarkoitusperän takia, tullee juhlillaan esiintymään järjestöpuvuissaan, mikä seikka on herättänyt suurta huomiota maassa, poliittisten tunnusmerkkien ollessa lailla kiellettyjä. Politiikan kytkeminen urheilunkin vapaaseen piiriin on ehdottomasti tuomittava ja urheilun (l. voimiste-

---

sena, että mies ei voi kunnolla elättää perhettä ennenkuin lähestyy vanhuutta; täällä sitä vähemmän, koska elämä on kalliimpaa ja naisen vaatimukset suuremmat. Täällä ei pidä sananlasku »c o n t i g o p a n y c e b o l l a» (kanssasi kera leivän ja valkosipulin) paikkaansa, m.m. siksi, että täällä ei viljellä valkosipulia. Sen lisäksi säilyttää ilmasto täällä ihmiset nuorina: avioliitossa on 50-vuotias mies täällä sama kuin Espanjassa 35- tai 40-vuotias. Suomalaiset naiset eivät tunne vastenmielisyyttä vanhoja ukkoja kohtaan. 50 à 60-vuotias hyvässä asemassa oleva herrasmies voi tavoitella nuoren tytön kättä ja vieläpä — mikä asiassa on kauneinta — inspiroida todellisen rakkauden, mikäli se, jota täällä rakkaudeksi kutsutaan, sitä on.»

»Näillä epäkäisillä avioliitoilla on se etu, että vanha kavaljeeri tavallisesti häviää seikkailussa ja jättää nuorelle puolisolleen riippumattoman elämän tuloineen ja kadehdittavine elämänehtoineen, joissa tämä voi kuluttaa aikansa ja olla seuraelämän koristeena.»

»Täydentääkseni kuvan sosiaalisesta puolesta, sanon muutaman sanan eronneista naisista. Maan sisäosissa, missä tavat ovat primitiivisempiä, missä paljon rikotaan moraalia vastaan, vaikkakin enemmän tietämättömyydestä kuin tietoisesti, on tämä naislaji tuntematon. Kaupungeissa on se olemassa sivistyksen välttämättömänä seurauksena. Espanjassa ei meillä ole muuta mielikuvaa eronneesta naisesta, kun se, jonka olemme saaneet pohjoisen naapurimaan kuvauksista, missä lajiin liittyy skandaalinomainen sävy. Täällä on avioero jotakin luonnollista ja sen täytyy olla olemassa, sillä se sopii niin hyvin yhteen täkäläisen perhekäsityksen kanssa. Espanjassa ei olisi mahdollista perustaa yhteiskouluja ja Ranskassa syntyi joku aika sitten suuri häly ja tyytymättömyys skandaalien johdosta Cempnis-kolleegiossa, jossa tahdottiin kokeilla systeemiä. Täällä opiskelevat tytöt ja pojat yhdessä ilman mitään vaikeuksia. Kihlautuneissa on jo jotakin, joka viittaa avioeron mahdollisuuteen: ystävyydestä tullaan, kuten olemme nähneet, rakkauteen, kun tämä loppuu, palataan ystävyyteen, ja ne, jotka olivat kihloissa, ovat edelleen hyviä ystäviä. Nuori nainen säilyttää huolellisesti kaikki rakkausmuistonsa ja näyttää niitä koko maailmalle, vieläpä entisten sulhastensa rouvillekin, joiden kanssa hän miesten kautta tulee hyväksi ystäväksi. Asioita, jotka osoittavat kadehdittavaa raikkautta.»

»Avioeron suhteen on minulle kerrottu eräs tyypillinen tapaus. Eräs rouva, joka on kyllästynyt mieheensä ja rakastunut johonkin alttiiseen ystävään, ottaa puheeksi e n - f a m i l l e asian ollenkaan välittämättä siitä, että joutuu näkemään itsensä surullisessa tilanteessa, velvollisuuksiensa hylkääjänä. Mies oivaltaa selvästi psykoloogisen tilanteen ja kiittäen vaimoaan rehellisestä avomielisyydestä, myöntyy eroon. Nainen menee uusiin naimisiin ja v.v. mies — en tiedä varmaan, oliko hän häissä mukana — jatkaa seurustelemista vastavihittyjen perheessä luotettuna ystävänä. Tahdon avoimesti ja rehellisesti tunnustaa, että pidän tästä tavasta pelata kaikki kortit esillä. Pelistä kyllä viehättävyys puuttuu ja dramaatikot olisivat sangen huolestuttavassa tilanteessa, jos koko ihmiskunta jäljittelisi täkäläisiä rakastuneita. Mutta sille, joka katselee kauempaa näitä asioita, ovat ne huvittavia, vieläpä hän ihastuukin niihin: nehän antavat niin lohdullisia esimerkkejä kristillisestä veljeydestä.»

Mitä sanoo »aikamme — 1934 — nainen» etelämaalaisen vieraan näkemyksestä? Onko se täysin väärä vai onko nainen muuttunut? Naiset, jos ette ole *Angel Ganivet y Garcian* kanssa samaa mieltä näistä asioista, kirjoittakaa siitä Kaksiteräiseen miekkaan!

E. M.

Helsinki 1934. K. F. Puromiehen Kirjapaino O.-Y.

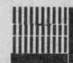
Pohjatuulen I kilpailu.

Tämän lehden sivulla 202 näette 4 exlibristä, kirjanomistajanmerkkiä, jotka taiteilija *Hugo Simberg* on tehnyt Viipurista syntyisin olevaa taiteenystävää *Victor Hovingia* varten.

Kysymme Sinulta, Pohjatuulen lukija, ***missä järjestyksessä Simberg on nuo 4 merkkiä tehnyt.*** Sinun on määrättävä järjestys ja selitettävä, mistä syystä järjestys on sellainen kuin ilmoitat.

Parhaiten vastannut saa palkintona Hugo Simbergin etsauksen ja Pohjatuulen seuraavan vuosikerran. Toiseksi parhaalle annamme vuosikerran, kolmanneksi parhaalle puolivuosikerran. — Vastaukset on lähetettävä ennen syyskuun 1 päivää.

Palkintolautakunnan muodostavat rouva *Anni Simberg*, tohtori *L. Wennervirta* ja maisteri *Eino Mikkola.*

lun tässä tapauksessa) varjolla tapahtuva poliittinen kiihoitus järjestöpukujen massavaikutuksen avulla ei voi olla herättämättä rehellisissä isänmaallisissa urheilijoissa pohjatonta katkeruutta. Urheiluun liittyköön ruumiinkulttuurin ja liikuntakasvatuksen ohella vain yksi suuri käsite: Isänmaa, — ja olla isänmaallinen ei ole politikointia vaan velvollisuutta ja valveutuneisuutta. Ennen ja nyt.

Tässä yhteydessä johtuu mieleen eräs epäjohdonmukaisuus, johon odottaisi korjausta. Kun TUL:on kuulumisesta on tehty se muodollinen vastapunnus, jolla tasoitetaan kuulumiskieltoja poliittisiin oikeistojärjestöihin, olisi loogillisuuden vuoksi sovellutettava tämä kielto tasapainoksi kaikissa k.o. kohdissa. Upseerien AKS-kieltohan tasoitettiin, kuten tunnettua, kiellolla kuulua TUL:on, eikö olisi perusteltua syytä myöskin oppikoululaisia kieltää kuulumasta TUL:on, koska he eivät saa kuulua Sinimustiinkaan? Kasvavan nuorison urheilunhan nyt ennen kaikkea pitäisi saada olla politiikasta irrallaan. Eikä tämän ehdottamamme muodollisen kiellon vuoksi TUL joudu kärsimään juuri enempää kuin upseereidenkaan kiellon johdosta, kysymyshän on oikeastaan vain periaatteesta.

*

Viime numerossamme puhelimme urheilusuhteistamme läntiseen naapurimaahamme. Yritimme selittää, miksi ei ole meidän asiamme lähteä »Canossanmatkalle» Ruotsiin. Mutta ikäänkuin juuri tästä äityneenä on nyt Uuden Suomen nimimerkki »Uppercut» ryhtynyt muokkaamaan maaperää tällaisen nöyryytysmatkan puolesta. Ruotsi muka osoittaa lojaalisuutta antamalla Erik Nyn juosta täällä ensi viikolla ja sen pitäisi riittää (!) — Se ei riitä. Nurmen juttu jäytää hiekanjyvänä sukassamme, eikä asiaa paranna Nyn pikkuvierailu. Odotamme toki enemmän, sillä kysymyksessä on ollut suurin loukkaus mitä urheilumaailmassa milloinkaan on tapahtunut — oikeusmurha. Ja »Uppercut» tuntee huonosti itsepäistä Suomen kansaa jos hän luulee sen tinkivän mielipiteestään tämän loukkauksen tekijään nähden.

*

Kerrotaan, että Urheiluliittomme suorittama taannoinen seurojensa »tarkistus» olisi aiheutunut Ruotsin painostuksesta. Ruotsin, joka ei koskaan opi pitämään näppejään irti meidän asioistamme. — Amatöörikysymyksessä ja meidänkin urheiluelämässämme on kieltämättä paljon yhtä ja toista, joka voisi olla paremminkin, mutta suurin vika on itse kansainvälisessä järjestelmässä, eivätkä Edström & cumpp. auta asiaa sillä, että he kuninkaallisessa kateudessaan alituisesti meitä nipistelevät. Ei luulisi heidän omienkaan rappujensa edustan olevan niin puhtaan, että olisi syytä hakea raiskoja meidän silmistämme. — Turhalta tuntuu näin ollen jonkin uhkauskirjeen perusteella kovistella maaseutuseuroja kilpailujen järjestämiskielloilla ja markeerata sitten yksi mies — korkeushyppääjä Peräsalo — kateellisten naapurien maalitauluksi. Ymmärrämme etteivät Kotka ja Pohjanmaa ole juuri iloisia tämän vuoksi, kun taas ruotsalaiset todennäköisesti punovat nyt uusia juonia edellisten näin loistavasti menestyttyä. — Mutta voihan olla, ettei Kekkonenkaan sotalaivoille mitään mahda!

*

Varsinaisen rata- ja kenttäurheilukauden avajaisina on pidettävä HKV:n mainiotuloksisia kilpailuja viime tiistaina ja keskiviikkona. Joskaan pilattu urheiluyleisömme ei jaksanut oikein käsittää kilpailuja, joissa eivät juosseet Iso-Hollo ja Lehtinen (Iso-Hollo sairastaa nivelreumatismia ja Lehtinen on tämän kuun liiton pannassa!), saimme näistä kilpailuista toki sentään me tulosherkuttelijat materiaalia luonnosten tekoon Norja—Suomimaaottelua varten, joka tapahtuu Viipurissa 30. 6—1. 7. Viime vuonna intoutuivat meikäläiset Oslon Bisletillä peräti ennätystehtailuun ja nyt näyttävät merkit samaa Viipurin varalle. Hyvä onkin, että miestemme kunto alkaa vasta näin »myöhään» huipentua, sillä syyskuussa sitä vasta tarvitaan Torinon Europanmestaruuskisoissa.

Muuan HKV:n kilpailujen iloisista yllätyksistä oli — vaikkei tällä kertaa niinkään tuloksellaan kuin nimellään — Pentti Paulamaa, entinen Toverien Bauer, joka hiljattain yllätti liittymällä ruotsinkielisen KIF:n jäseneksi. Lyhyeen loppui Kiffenin ilo »heikäläisestä» keihäänheittäjästä, kun poika nyt ensi työkseen välähytti oikeata kansallista kilpeään. — Larvan, Purjeen, Vaalamon, Tolamon, Turman, Noran, Noroman, Saarvalan, Harman, Karkon, Mikkelin, Larvon, Sinikarin y.m. ja nyt viimeksi Paulamaan esimerkki johtakoon vielä monet »mustat lampaat» kansalliseen joukkoonsa oikeille jäljille! Onnittelemme!

Esko.

Pohjatuulen ohjelma

Me tahdomme kirjallisuuden alalla toimia isänmaamme hyväksi päämääränämme yhtenäinen, voimakas kansakunta. Näkemyksemme Suomen kansan suuresta tulevaisuudesta antaa työllemme innoituksen.

Me käsitämme, että hengen valta on aineen valtaa korkeampi. Vain etulaskelmien yläpuolelle kohoava hengen pyhä uskollisuus kutsumustaan kohtaan tekee herättävän kulttuurityön mahdolliseksi.

Me lähdemme tutkimaan kaikkinaisia elämänilmiöitä sisältäpäin löytääksemme tien niiden alituiseen muuttumiseen vaikuttaviin syihin.

Me taistelemme aktiivisesti myönteisen maailmankatsomuksen puolesta. Me emme tunnusta kielteisyyttä, sillä vain rehellinen, rohkea ponnistaminen poistaa toivottoman alistuvaisuuden ja takaa koko kansan nousun.

Me tunnemme elämän kivikovan todellisuuden, mutta tajuamme, ettei kärsimyksiä vähennetä pakenemalla, vaan voittamalla. Siksi tahdomme herättää ihmisen vaisto-olotilasta henkiseen tietoisuuteen, sillä valveutuminen on kulkua todelliseen vapauteen.

Me tahdomme taistella kestävien, siveellisten arvojen luomiseksi. Siksi vaadimme kunnioitusta kotia, isänmaata ja uskontoa kohtaan, koska meillä on elävä käsitys niiden merkityksestä ihmisen korkeampaan nousuun.

Me vaadimme kirjallisuudelta elämäntunnon, ei ulkonaisten muotojen ilmentämistä. Siksi taistelemme kansallisesta maaperästä kohoavan elävan taiteen puolesta.

Me sovellutamme kansainvälisistä saavutuksista tulevan hyvän omaan maaperäämme, mutta taistelemme järkähtämättä kansamme vapauttamiseksi väärästä alemmuuden tunnosta, voidaksemme antaa omintakeisen kulttuuripanoksen kansallemme ja koko maailmalle.

Me tunnemme, että elämä on persoonallisuuksien valtaa. Tuntien työmme vastuun, vaadimme oikeutta raivata itse oman tiemme ulkonaisen pakon kehitystämme tukahduttamatta.

Meitä kannustaa voimakas toveruustahto valloittaa sydämet puolellemme. Siksi lähdemme suomalaisina Suomen kansan keskuuteen tunnustaen vain yksilöllisen ihmisarvon sanelemat oikeudet. Me tahdomme luoda uuden, rohkean elämäntunteen ja maailmankäsityksen.

Hinta 5 mk.

HELSINKI 1934 . K. F. PUROMIEHEN KIRJAPAINO O.-Y.